

Za památkovým bohatstvím Saska

Vybrané dotované projekty

LANDESAMT FÜR
DENKMALPFLEGE

Freistaat
SACHSEN

Za památkovým bohatstvím Saska

Výběr projektů podporovaných
ze speciálního programu ochrany památek
na spolkové a zemské úrovni

Saský zemský úřad památkové péče

Obsah

Úvodní slovo (Markus Ulbig, saský státní ministr vnitra)	5	Lipsko/Leipzig, UT Connewitz (Alberto Schwarz)	38–39
Úvod Za památkovým bohatstvím Saska (Rosemarie Pohlack, konzervátorka Saského zemského úřadu památkové péče)	6–9	Löbnitz, evangelický kostel (Alberto Schwarz)	40–41
Dotační programy na zachování kulturních památek Speciální program památkové péče	10	Lunzenau, zámek Rochsburg (Steffen Delang)	42–43
Přehledná mapa	12–13	Míšeň/Meißen, zřícenina kláštera „U svatého Kříže“ (Steffen Dörfel)	44–45
Památky obnovené s příspěvím dotace Aue-Zelle, kostel Míru (Udo Lorenz)	14–15	Moritzburg, Marcoliniho dům (Ralf-Peter Pinkwart)	46–47
Beilrode, část obce Großtreben, cihelna s kruhovou pecí (Steffen Delang)	16–17	Nízké/Niesky, Dům Konráda Wachsmanna (Udo Frenschkowski)	48–49
Burgstädt, městský kostel (Steffen Delang)	18–19	Ožice/Oschatz, část obce Leuben, zámek (Steffen Delang)	50–51
Chemnitz-Hilbersdorf, strojovna spádové lanovky bývalého seřadovacího nádraží (Michael Streetz)	20–21	Ojvín/Oybin, hrad a klášter (Ulrich Rosner)	52–53
Delitzsch, městský kostel sv. Petra a Pavla (Alberto Schwarz)	22–23	Pegau, část obce Kitzen, kostel sv. Mikuláše v Hohenlohe (Thomas Brockow)	54–55
Donín/Dohna, část obce Gamig, Patronátní kaple (Ralf-Peter Pinkwart)	24–25	Pegau, část obce Wiederau, barokní zámek (Alberto Schwarz)	56–57
Drážďany/Dresden, Čínský pavilón (Steffen Dörfel)	26–27	Plavno/Plauen, evangelický kostel sv. Jana (Thomas Noky)	58–59
Drážďany/Dresden, svobodný statek Eschdorf (Steffen Dörfel)	28–29	Schönfeld bei Großenhain, zámek (Steffen Delang)	60–61
Geyer, Lotterův statek (Udo Lorenz)	30–31	Torgava/Torgau, Spalatinův dům (Steffen Delang)	62–63
Zhořelec/Görlitz, evangelický kostel svatého Kříže s Obecním domem (Udo Frenschkowski)	32–33	Werdau, část obce Königswalde, kostel sv. Jakuba (Torsten Remus)	64–65
Großenhain, část obce Zabeltitz, barokní zahrada (Henrike Schwarz)	34–35	Wildenfels, Modrý salon zámku (Christine Kelm)	66–67
Lipsko/Leipzig, Hotel de Pologne (Alberto Schwarz)	36–37	Žitava/Zittau, epitafy (Christine Kelm)	68–69
		Žitava/Zittau, Noackův dům (Ulrich Rosner)	70–71
		Cvikov/Zwickau, Dolní obilnice (Norbert Oelsner)	72–73

Úvodní slovo

Milí čtenáři,

Sasko – to je země památek. S počtem památek dosahujícím více než 103 000 jsme v Německu na 2. místě a společně se Saskem-Anhaltskem máme dokonce nejvyšší hustotu památek. Na každou památku u nás připadá 39 obyvatel.

Naše památky formují saská města a krajiny v Sasku, jsou zrcadlem dějin. S historickými částmi měst, zámky, kostely a rytířskými statky jsou spjaty naše vzpomínky a pocity. Památky jsou domovem a součástí naší identity. Jsou inspirací pro lidi v zemi.

Naším úkolem proto je pokračovat v péči o toto kulturní dědictví a uchovat je i pro budoucnost. Od roku 1990 jsme pro to udělali již hodně. Společně se státem jsme poskytli více než 1 miliardu eur v rámci společné podpory rozvoje urbanismu na ochranu památek a téměř 1 miliardu eur jsme investovali do udržení kulturních památek v majetku státu. Kromě toho šlo více než 500 miliónů eur ze Zemského programu pro oblast památkové péče. Od roku 2013 existuje navíc v Sasku speciální program památkové péče, jímž jsou na straně jedné spolufinancovány programy pověřených osob spolkové vlády pro kulturu a média a díky němuž je na straně druhé finančně podporováno zabezpečení, využití a zachování obzvláště vysoce hodnotných či vzácných národních kulturních památek a péče o ně.

Zejména důležitá ale vždy byla a je také osobní angažovanost. Neboť ochrana památek žije a padá s lidmi, kteří se o ni zasazují. Soukromí vlastníci památek a soukromé iniciativy vdechují starým zdem nový život. Nadace a organizace pomáhají tam, kam spolkové či zemské programy nedosáhnou nebo kde se nedostává vlastních prostředků.

Výsledek je pozoruhodný. Postupem času proběhla sanace u více než dvou třetin našich stavebních památek a neustále přibývá mladých lidí, kteří se aktivně zasazují o jejich zachování. Tyto aktivity chce saská státní vláda i nadále podporovat. Každý rok za ně uděluje Cenu pro dětské a mladé ochránce památek v Sasku.

Tato brožura prezentuje pestré příklady objektů, jež byly podpořeny finančními prostředky ze speciálního programu ochrany památek na spolkové a zemské úrovni. Pojdte plni zvědavosti otevřít tuto brožuru a potěšit se kulturním dědictvím a tím i v budoucnu se zájmem, radostí a chutí napomoci záchraně a zachování našich památek. K tomu Vás srdečně zve.

A handwritten signature in blue ink, which appears to be 'M. Ulbig', written over a light blue background.

Markus Ulbig
Saský státní ministr vnitra

Za památkovým bohatstvím Saska

Můžeme být hrdi na překrásnou, mezitím již z větší části znovu nabytou saskou památkovou krajinu, která si ale i nadále nutně žádá další podporu a péči. Zatím ne všude je úspěch zaručen. Především v oblastech se slabou strukturou, často v blízkosti hranic, se sice stihlo udělat hodně, na druhou stranu však mnohé památky jsou stále ještě nezrekonstruované a kvůli dlouhé době, kdy jen stojí a chátrají, nebudou moci vydržet už moc dlouho. Vzhledem k demografické situaci tu chybí finančně silní investoři a uživatelé. Tím ztrácejí tato místa na atraktivitě a dosavadní úspěšné investice přicházejí vniveč – hrozí, že jádra míst se vytratí. Proto jsme rádi, že podpora rozvoje urbanismu dál pokračuje a že byl navíc již před několika lety nově založen speciální program ochrany památek na spolkové a zemské úrovni.

Saské kulturní krajiny jsou pestré a bohaté, jak co do krajinných prostor, tak i co do jejich inventáře památek. Krajinné prostory jsou utvářeny velice rozmanitě a blahobytně.

V půvabných přechodech se hory, tu bohaté na lesy, tu rudonosné, onde zas bohaté na minerály nebo jinde zas s velkým bohatstvím vodních toků, střídají s úrodnými předhůřími, nížinami, údolními řek a vřesovišti. I podmínky pro zemědělství a chov dobytka – úrodnost půdy, dostupnost vody, klimatické poměry, dostupné suroviny atd. – jsou velmi odlišné.

Tyto přírodní podmínky byly příčinou vzniku historicky velice různorodých forem ve strukturách osídlení a staveb. Počátky této působivé hojnosti a kvalitního formování saské památkové krajiny sahají mimo jiné do doby raných nálezů stříbra v Krušnohoří. Toto ekonomické a inovativní stadium zanechalo otisk po celé zemi. Nastal rozmach bohaté stavební kultury ovlivněné vzory staveb panovnického rodu, jemuž nebyl cizí zájem o umění a reprezentativnost, jež udávala měřítko – mnohé kulturní památky o tom podávají přímé svědectví až do našich dnů.

Saský zákon o státní památkové péči definuje kulturní památky jako „věci, soubor věcí, části a stopy věcí

Míšeň, pohled na horu s biskupským zámkem, Albrechtovým hradem a chrámem

vytvořené člověkem včetně jejich přírodních podkladů, jejichž zachování je vzhledem k jejich historickému, uměleckému, vědeckému, urbanistickému významu nebo významu pro formování krajiny ve veřejném zájmu“. Jde o to, tyto hodnoty poznávat, zkoumat, dokumentovat, v úzkém kontaktu s vlastníky památek a s jejich souhlasem o ně pečovat a uchovat je pro budoucí generace. Za realizaci tohoto závazku formulovaného v saském zákoně o státní památkové péči je kompetentní Zemský úřad památkové péče coby odborný správní orgán.

Saský zákon o státní památkové péči sleduje těmito principy popsaného úkolu formulovaného již v roce 1825 v § 1 „Královského saského spolku pro výzkum a zachování starobyklých památek vlasti (Königlich sächsischer Verein zur Erforschung und Erhaltung vaterländischer Alterthümer)“ péči o památky. Národní sebepochopení silící v Německu v letech napoleonských válek vedlo k většímu uznání a intenzivnější práci se „starobyklými památkami vlasti“. Uchránění stavebních památek, které se staly symbolem kulturní identity země a které bylo třeba nyní zabezpečit před následky společenských změn a industrializací, přitom nabývá na zvláštním významu.

Dodnes tento zájem obyvatel o jejich původ, o jejich „kořeny“ a jejich historické okolí neutuchá. O tom svědčí nesčetné soukromé iniciativy, stabilní čtenářská obec „Saských lidových novin (Sächsische Heimatblätter)“, kalendáře „Saská domovina (Sächsische Heimat)“, „Sdělení Spolku na ochranu saské domoviny (Mitteilungen des Landesvereins Sächsischer Heimatschutz e. V.)“ nebo „Hodnot německé domoviny (Werte der deutschen Heimat)“. I to, že byly vždy atraktivnější a také pokaždé lépe přijaty bezplatně pořádané „Dny otevřených památek“ a celá řada aktivit v souvislosti s ochranou přírody, anebo že účast například ve Spolku na ochranu saské domoviny stoupá, může být vnímáno jako indicie toho, že zájem obyvatelstva o právě ten jeho vlastní domovský region roste.

Mnohé z toho, co je skutečně cenné, udržitelné, inovativní, leží možná jako cosi v krajině dávno osvědčeného, jen pozapomenutého či něco, co je hodno uchování, přímo za humny. Kulturní památky ztělesňují specifickým způsobem hodnotu, resp. autenticky „vyprávěnou“, budovanou historií země.

Poppitz, hrázděný dům z roku 1569

V němčině jsou kmeny slov, význam slov „hodnota“ a „úcta“ ve vzájemném úzkém příbuzenském poměru. V kulturní památce je skryto vědění a um našich předků i jejich vložená energie, jejich postoj, jejich blízký kontakt s krajinou a hodnotami darovanými přírodou – v uměleckém, řemeslném, materiálně estetickém a etickém smyslu.

Nemohlo by snad poznání a zachování těchto hodnot přispět k objasnění současných představ o hodnotách? Sledující tuto myšlenku, bylo by se zánikem a ohrožením památkové a kulturní krajiny ohroženo anebo přinejmenším v pochybnost uvedeno naše vlastní sebepochopení. S těmito kulturními hodnotami by se nevyhnutelně vytratila část naší úcty a následoval by stav „sebezapomnění“.

A s tímto pocitem „úplné nevědomosti“ by bylo za daných okolností spojeno vykořenění, ztráta pocitu skutečného „domova“ v místě, kde žijeme. Ve větším měřítku by to znamenalo ztrátu domoviny. Z celoevropského a celosvětového pohledu je to ovšem z dlouhodobého hlediska spojeno s fatálními následky. Ztrátou svébytných hodnot a ztrátou identifikované kulturní individuality a formování kulturní krajiny se tato stává všelijakou a neatraktivní, nejdřív pro turisty a nakonec i pro její obyvatele.

Vlastní praktický zájem o zachování a péči o kulturní památky příslušného domovského regionu předpokládá ovšem většinou šance na výdělek nebo životní předpoklady v daném místě. Nedostatečné podmínky k výdělku zažívají v současné době především okrajové oblasti, které neleží v „hustě osídlených satelitech“ center a které tudíž nejsou vhodné jako bydliště lidí dojíždějících do zaměstnání a v nichž se po roce 1990 zhroutil drobný průmysl.

Obercunnersdorf, pohled na vesnici

Památková péče není ani zde všemocným lékem a sanace nemůže být naordinována natrvalo. Kde už není žádný uživatel, resp. vlastník, tam chybějí pro sebe sama a také pro společnost ti, kteří by se postarali a kteří by pečovali, tedy právě ti, kteří by byli podle saského zákona o státní památkové péči odpovědní za zachování památek. Kromě toho by se muselo důkladněji v kulturněpolitických souvislostech prověřit, jestli by se musely objekty důležité pro historii a sebepochopení regionů „po celou dobu“ zaopatřovat a zachovávat pro budoucí generace – i bez jejich momentálního využití.

Zemský úřad památkové péče plní dva důležité úkoly. Středobodem práce je identifikace, evidence a průzkum kulturních památek. „Uznané“ objekty – na základě jejich vlastních zvláštních hodnot – jsou zapisovány do seznamu památek. Ten je neustále aktualizován, zapisovány jsou do něj nově uznané objekty a vyškrtnuty ty zbořené nebo silně poškozené. Tento seznam tedy odráží neustále aktuální stav; a nemůže být nikdy konečný. V současné době jsou prověřovány údaje „na rychlo vyhotoveného seznamu“ z 90. let minulého století. Za měřítko se považuje mezitím po celém Německu uznávaná hodnotová stupnice, která stojí na pevných základech i díky rozhodnutím správních soudů. Sasko má prozatím ve svém seznamu neskutečných 103 000 záznamů. Seznam přitom obsahuje údaje přesně podle čísel domů. To dovoluje velice přesné zpracování v evidenci a v řízeních probíhajících z hlediska zákona o státní památkové péči, vede ale i k evidentně

přehnaným počtům památek, jež nejsou srovnatelné s praxí řízení památek v jiných spolkových zemích, které je spíše víc sumární.

To se ovšem často přehlíží. Do tohoto okruhu evidence patří rovněž vědecké sbírky – dokumentační sbírky, odborná knihovna, sbírka map a fotografií. Tyto vědecké sbírky patří k nejdůležitějším podkladům práce úřadu.

Regionální památková péče zajišťuje pro investory a uživatele, navazujíc tak na dlouhou tradici, prostřednictvím osoby oblastního referenta praktický a odborný doprovod při provádění úprav na kulturních památkách v daném místě. V úzké spolupráci s nižšími památkovými ústavy spočívá zde hlavní náplň práce zemského úřadu. Sem patří také výzkum a dokumentování nálezů. Oblastním referentům se dostává pomoci od specialistů na stavební výzkum, péči o zahradní památky, uměleckou historii, technické památky, stavební techniku, městskou výstavbu, ochranu památkových varhan a restaurování.

Velká pestrost památkové krajiny nepřipouští takzvané unifikované, pro celé Sasko platné strnulé koncepty pravidel postupu a standardy pro zachování stavebního kulturního dědictví. Práce na kulturní památce, srovnatelná s prací lékaře s pacientem, je vždy úkolem individuálním, přizpůsobeným konkrétní situaci a daným možnostem, jak konat, a to i situaci a možnostem u investora.

Zeithain, část obce Promnitz, detail dosud ohroženého zámku

Dále jsou coby příklady představeny nejčerstvější stavební úpravy a výsledky u ohrožených a pro region zvlášť výrazných památek, které bylo možno realizovat až s finančními prostředky poskytnutými ze speciálního programu ochrany památek na spolkové a zemské úrovni.

Tato dodatečná pomoc je obzvláště cenná pro kulturní památky, takzvané „horké brambory“, jejichž obrovská sanační potřeba by pro samotné vlastníky a investory byla jen stěží zvládnutelná, ale které jsou nepostradatelné pro památkové krajiny – a kde bychom se rychlým zbouráním nenávratně připravili o naději.

Vybrali jsme zcela aktuální a velmi různorodé příklady poslední doby čerpání dotačních prostředků. A tak tu vedle výsledků, které již můžeme ukázat, stojí i mnohé památky nacházející se právě ve fázi výstavby nebo v nerekonstruovaném stavu ještě před zahájením stavebních prací. Tímto výběrem bychom chtěli poukázat na nutnost a příležitost dalšího čerpání investic. Dosažené výsledky a úspěchy ukazují, že se i přes špatný chátrající stav památky může nakonec odvaha pustit se do oprav – mnohdy za pět minut dvanáct – vyplatit, jak je možné vidět na příkladu cvikovské obilnice nebo kruhové pece v Beilrode, v části obce Großtreben.

V rámci naší práce s veřejností doplňuje tato publikace, téměř z aktuálního podnětu, naše pravidelně vycházející ročenky, pracovní sešity, mimořádné publikace a výstavy.

Obsahově navazujeme na v roce 2011 společně vypracovanou brožuru Saského státního ministerstva vnitra „Památková ochrana a péče Svobodného státu Sasko“ s příklady 20leté úspěšné práce na památkách.

Povzbudivé příklady zde představené mají být navíc zpracovány pro putovní výstavu s cílem propagovat toto téma po celém Sasku – stejně jako i náš kalendář na rok 2015.

Závěrem ještě jedna prosba na vlastníky památek a na všechny, kteří se zasazují o aktivní péči a zachování naší památkové a kulturní krajiny – ať už jsou v jakékoliv pozici a mají jakýkoliv konkrétní úkol. Skutečně trvalého úspěchu dosáhneme jedině společnými silami – a také tím, když k plnění tohoto úkolu přivzeme i naše děti. Samotné finance a ostatní finanční pomoc přijdou vniveč bez schopných lidí a mecenášů a příznivců přímo na místě – s dobrým odborným vedením.

Prof. Dr. Rosemarie Pohlack
konzervátorka Saského zemského úřadu památkové péče

Speciální program památkové péče

Sasko je bohatá kulturní země – formovaná rozmanitou historií, krajinnými útvary bohatými na historická starobylá města, kostely, zámky a panské domy i na památky industriální a zahradní kultury. Nadchnou nejen nás, ale i ty, kteří k nám zavítají jako hosté, investoři anebo se k nám přistěhují. Stavebně-kulturní dědictví je důležitý lokální faktor, na nějž je nutné se v budoucnu zaměřit.

Za posledních téměř 25 let šla z prostředků programu na podporu rozvoje urbanismu „Urbanistická památková péče“ více než 1 miliarda eur především do zachování historických částí měst. V Zemském programu pro oblast památkové péče bylo v témže období poskytnuto 500 milionů eur na zachování památek.

Proti povinnosti vlastníků a majitelů šetrně pečovat o kulturní památky, v rámci únosnosti je zachovat ve stavu hodném pro památky a především je chránit před ohrožením stojí na straně druhé také příspěvek Svobodného státu Sasko, a sice pomoci jim v tom dotacemi podle rozpočtových prostředků k tomuto účelu poskytnutých.

Díky Zemskému programu pro oblast památkové péče Svobodný stát Sasko již téměř 25 let finančně podporuje vlastníky památek při plnění úkolu, jímž je zachovat kulturní památky a pečovat o ně. Čerpat lze až 60 % vícenásobných podmíněných skutečností, že se jedná o památku. Institucemi odpovědnými za schvalovací proces jsou nižší úřady ochrany památek, tedy kraje, krajská svobodná města a dále některá města, jež tento úkol převzala (Freiberg, Görlitz, Hoyerswerda, Pirna, Plavsko a Cvikov). Aktuálně je připraveno na rozpočtový rok 5 milionů eur.

Speciální program památkové péče, poprvé zpracovaný pro dvourozpůčtové období 2013/2014, doplňuje Zemský program pro oblast památkové péče. Slouží k zabezpečení, využití, zachování obzvláště vysoce hodnotných či vzácných národních kulturních památek a péči o ně. Jsou jimi zámky, rytířské statky, panské domy, sakrální a industriální stavby, hrázděné domy a podstávkové domy, jejichž restaurování nebo sanace vyžaduje zvláštní odborné vedení ze strany Zemského úřadu památkové péče.

Pro speciální program památkové péče bylo Svobodným státem Sasko v rozpočtovém roce poskytnuto vždy cca 5 milionů eur.

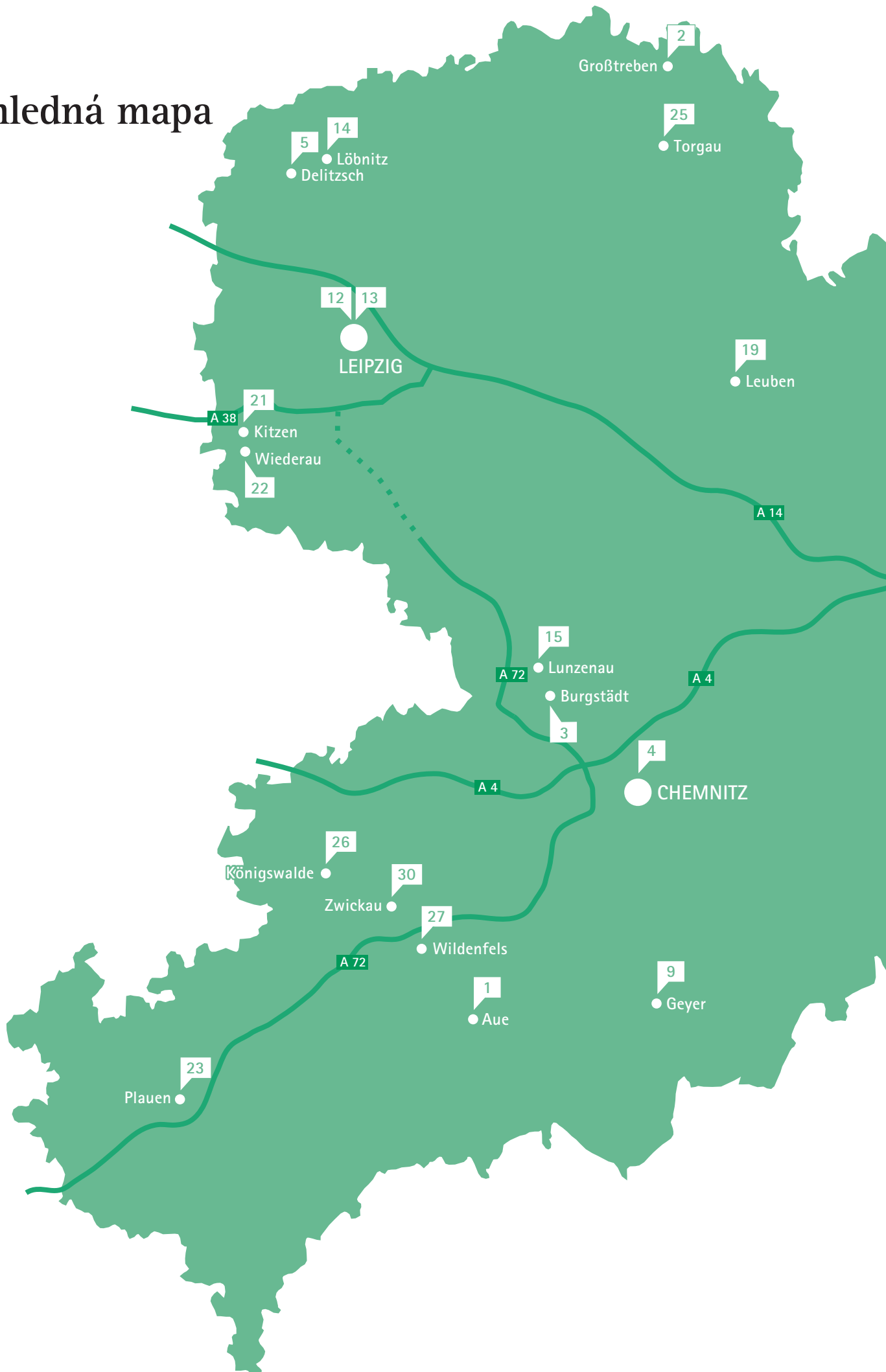
Speciální program památkové péče Svobodného státu Sasko je důležitým nástrojem k tomu, jak se úspěšně podílet na dotačních programech pověřených osob spolkové vlády pro kulturu a média, zejména pak na programu resortu památkové péče „Vzácné národní kulturní památky“ a na speciálním programu ochrany památek.

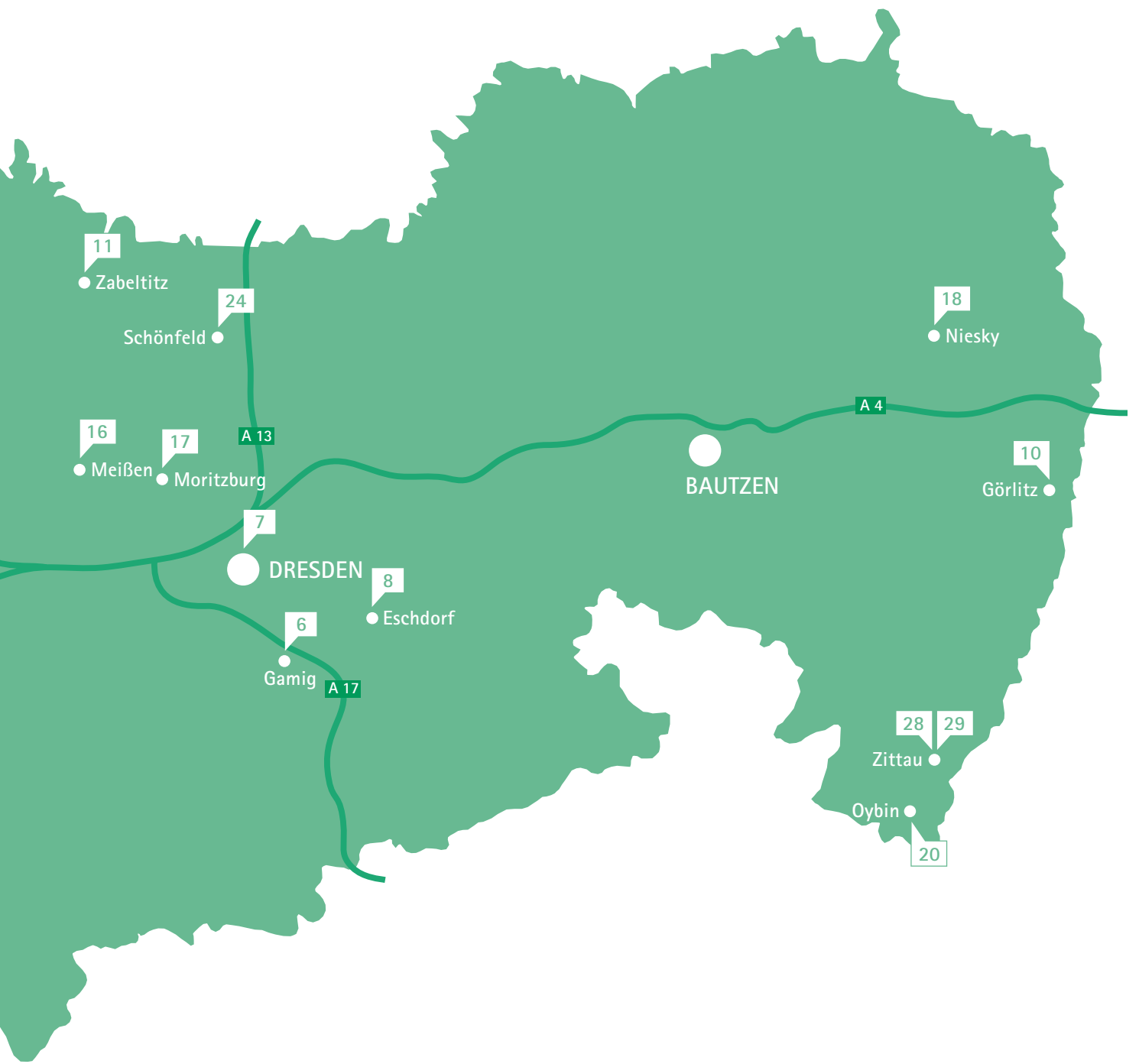
Státní podpora je příspěvek na zachování cenných stavebních památek. Stejně tak důležité pro zachování našich kulturních památek je ovšem i nasazení jednotlivců, zejména pak jejich účast ve spolcích na podporu památek, iniciativách a nadacích. Úsilí podporujících spolků a nadací v Sasku jsou toho příkladem, je to třeba Německá nadace na ochranu památek, Nadace východoněmecké spořitelny, Německá spolková nadace pro životní prostředí a Nadace KIBA (nadace na ochranu církevních stavebních památek v Německu). Mnohé památky tak mohly být postupně sanovány a mnohé z nich našly opět nové uplatnění.

V této dobré cestě zachování obzvláště vysoce hodnotných kulturních památek můžeme pokračovat díky speciálnímu programu památkové péče.

Saské státní ministerstvo vnitra
Odbor památkové péče a ochrany památek

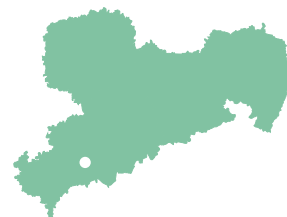
Přehledná mapa

Aue-Zelle

Kostel Míru

V dominantní poloze v Zeller Berg v Aue se vypíná zdálky viditelný kostel Míru. Byl navržen v roce 1907 a postaven v letech 1912–14 drážďanskou architektonickou kanceláří Rudolf Schilling & Julius Graebner. Šikmo směřovaný, centralizovaný objekt odkazuje na vliv barokních vzorů. Na širokou chrámovou loď uzavřenou mansardovou střechou je na jihozápadní straně napojena majestátní věž s vestibulem a schodištěm a stupňovitou, helmovou střechou bez špičky. Pravoúhlý prostor oltáře byl zasazen do severovýchodní strany.

Prosvětlený vnitřní prostor je ozdoben štukovým stropem s plochou kupolí v centru a ze tří stran obklopen emporami. Umělecky bohaté vybavení ukazuje tvary umírněné secese. Kostel se zachoval jako nejautentičtější příklad kostelní stavby v Sasku z počátku 20. století.

Poté, co mohla být v letech 2002/2005 díky příspěvkům Svobodného státu Sasko opravena horní patra a střecha věže, naskytla se díky velkorysé dotaci ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni možnost pokračovat v pracích na exteriérech kostela Míru. Originální hlazená omítka byla z větší části obnovena, byla restaurována plastika a fasáda natřena ve světlém odstínu pískové barvy. Částečně proběhlo konstrukční zabezpečení zdiva. Okna pod úrovni empor byla kvůli poškození pouze obnovena při zachování originálních rozměrů, členění a profilování. Stávající střešní krytina z cementových desek s příměsí azbestových vláken byla nahrazena bobrovkou v šupinovém krytí v přírodní červené barvě. Práce byly dokončeny přesně v den konání slavnostní bohoslužby 23. března 2014 u příležitosti oslav 100. výročí kostela Míru.

Pohled z úbočí hory na kostel s úžlabími krytými bobrovkami

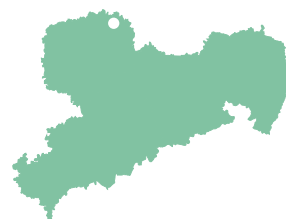
Hlavní portál

Přední strana věže s hlavním portálem

Beilrode, část obce Großtreben

Cihelna s kruhovou pecí

Tato markantní stavba na okraji vesnice Großtreben položené severně od Torgau po desetiletí spíše jen nevhledně živořila. Výroba byla zastavena ještě za času NDR a v posledních letech se tu na pozemku někdejší cihelny usadila krutí farma se spoustou kurníků. Její majitel projevoval o stavbu zpočátku jen malý zájem. Její stav se tak znatelně zhoršoval: uprostřed stojící komín měl prasklou hlavu a hrozilo, že se rozlomí. I dřevěné horní konstrukce spalovacích komor, které sloužily k vysušování kamenů, ztratily svoji soudržnost přenášející sílu. Jejich střechy byly již zřícené.

V této situaci zorganizoval dobrovolný opatrovník památky z Torgau v roce 2007 setkání zainteresovaných občanů z místa a blízkého okolí. Ti získali podporu z regionálního zastřešovacího spolku a pokusili se najít pochopení u vlastníka památky. Občanská

angažovanost vedla k inventarizaci, byly navrženy koncepty zabezpečení a zjištěny možnosti financování. Paralelně s tím proběhly rešerše, jež za dobu vzniku této kruhové pece označily období 1861–65 a po nějakém čase s jistotou potvrdily, že tato stavba je v Německu nejstarší dosud kompletně dochovanou pecí Hoffmannova stavebního slohu patentovaného v roce 1859.

S vědomím tohoto jedinečného charakteristického rysu coby vedlejší motivací a s podporou kraje se nakonec pustili do díla. Od roku 2010 následovaly postupně nejnnutnější práce na zabezpečení ohroženého majetku a následně poté i systematické opravy.

Dotace ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni přišly v roce 2011 a použity byly pro záchranu dřevěné konstrukce poté, co byla úspěšně zajištěna komínová hlava.

Pohled do kruhové spalovací komory

Pohled z venku

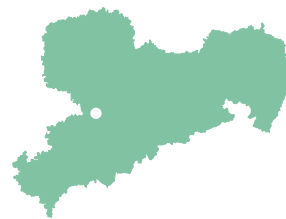
Půdní sušárna s rekonstruovanou střechou

Opravené obvodové obruče spalovací komory

Burgstädt

Městský kostel

Tato velice dominantní stavba nacházející se v části malého města severozápadně od Saské Kamenice (Chemnitz) vznikla, jak dokládá nápis na opěrném pilíři presbytáře, v roce 1522 coby pozdně gotický halový kostel. Majestátní podélné křídlo končí z pěti stran uzavřeným presbytářem s markantními vnějšími opěrnými pilíři a na západě se nad masivní spodní částí stavby vypíná štíhlá neogotická věž se špičatou helmovou střechou. Ta byla postavena během přestavby v roce 1882. Vnitřní prostor kostela je ozvláštněn barokním kazetovým stropem zabudovaným v roce 1717. Klenba se nachází v sakristii a v suterénu věže.

Poslední stavební úpravy započaly v roce 2012. Ukázalo se, že zásahy provedené na nosné střešní konstrukci během stavebních oprav v roce 1934 nebyly dostačující a že opět došlo k jejímu poškození. Zpočátku to však nebylo vůbec patrné. Namísto původně plánované opravy

střešní krytiny bylo tudíž nezbytné učinit nejdříve větší úpravy k zajištění další nosnosti krovu. Pro farní obec to byla velká výzva.

Bez mimořádné finanční podpory by tato neodkladná oprava nemohla být realizována. S pomocí speciálního programu na spolkové a zemské úrovni byly do roku 2013 tradičním řemeslným způsobem práce odstraněny škody na nosné střešní konstrukci, zvláště pak v oblasti patek krokví, a provedeno nezbytné pokrytí střechy. Vzápětí nato započaly opravy na vnějším plášti stavby, na omítkách, částech konstrukce z přírodního kamene jako pilíře, římsy a špalety, které stále ještě probíhají.

Tím se podařilo odstranit závažné škody na jedné z největších kostelních staveb v okolí města Chemnitz a navázat na opravu věže, jež byla započata před více než deseti lety, rozsáhlou rekonstrukcí stavby.

Střešní světlík s krytinou z přírodní břidlice

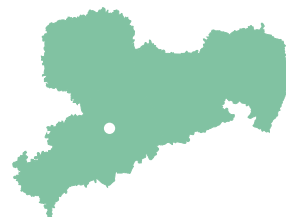
Dřevěná střešní nosná konstrukce

Pohled z venku

Chemnitz-Hilbersdorf

Strojovna spádové lanovky bývalého seřadovacího nádraží

V letech 1886 až 1902 vzniklo v oblasti severovýchodně od chemnitzkého hlavního nádraží seřadovací nádraží Hilbersdorf. Coby největší železniční nákladní dopravní uzel na jihosaském území zůstalo v provozu až do roku 1996. Úkolem seřadovacího nádraží je rozdělit příchozí nákladní vlaky na jednotlivé vagony a znovu je pospojovat podle předem daných cílů. Obvykle jsou vlaky posunuty na spádoviště a vagony v nejvyšším bodě odděleny, aby pak samospádem dorolovaly do kolejové harfy. Posunovači je musí před dosažením již stojících vagonů zabrzdit.

Od roku 1930 zde byly lokomotivy a ruční práce kvůli zvýšení výkonnosti nahrazeny spádovou lanovkou. Nákladní vagony se posouvaly pomocí úzkokolejných posunovacích vagonů, které byly pod nimi taženy a zaklapávací mechanikou s nimi dočasně spojeny. Posunovací vagony pohybující se mezi normálními rozchodnými kolejnicemi byly upevněny na nekonečných lanech,

kteřá byla poháněna z vlastní strojovny směrem ven. Strojovna postavená ve střízlivém formálním stylu z cihel zvonivek je nedílnou součástí spádové lanovky, o jejíž opravu a nové využití se s vysokým dobrovolnickým nasazením snaží spolek „Přátelé železnice ‚Richard Hartmann‘ Chemnitz e. V. (Eisenbahnfreunde ‚Richard Hartmann‘ Chemnitz e. V.)“.

V roce 2013 již byla rekonstrukce strojovny nevyhnutelná. Položením nové střešní lepenky, vyspravením originálních oken a dveří a vyčištěním, opravou a novým vyspárováním klinkerové fasády byly pověřeny odborné firmy. V přípravné fázi a při doprovodných pracích odpracovali členové spolku 1500 hodin. Využití jejich financí bylo podpořeno příspěvkem ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni. S ukončením prací je před dalším chátráním zabezpečeno rovněž technické vybavení objektu.

Pohled do strojovny s třemi hnacími stroji nekonečného lana

Strojovna spádové lanovky s přistavěným stavědlem 2

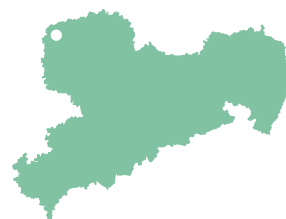
Stavědlo 2 s elektromechanickým technickým vybavením

Dvoubarevné spárování typické pro dobu výstavby památky

Delitzsch

Městský kostel svatého Petra a Pavla

Trojloďný gotický kostel z pálených cihel je nejvýznamnější a zřejmě i nejstarší stavbou města Delitzsch. Od roku 1404 byla předchozí románská stavba, z níž se dochovaly části v suterénu západní věže, nahrazena gotickou novostavbou. Na konci 15. století musely být často přerušované stavební práce nakonec zastaveny a stavba vysvěcená v roce 1494 zůstala nedokončená. Díky tomu se také zachovala věž pocházející z původní stavby a která byla vlastně plánována ke zbourání. Její trochu neproporcionální špičky představovaly jakési provizorium. Když v roce 1889 začala obnova delitzschského městského kostela pod vedením především v Hannoveru působícího stavitele kostelů Conrada Wilhelma Haseho, byla v plánu rovněž změna věže, z níž ale nakonec kvůli nákladům sešlo.

Ani během asanačních prací probíhajících od roku 1993 nebyla nikdy věž v popředí zájmu. Nejdříve proběhly práce na fasádě a oprava střechy. Zároveň bylo odkryto a rekonstruováno pozdně gotické provedení vnitřního prostoru. Restaurovaný oltář i se znovu objevenými deskovými obrazy mohl být předán v roce 2006. Od té doby vlastní Delitzsch opět jeden z nejkrásnějších kostelních interiérů v severním Sasku.

Vážné poškození dřevěné konstrukce věže bylo dlouhou dobu podceňováno. Přesný rozsah a z toho vyplývající míra ohrožení mohly být zjištěny až při zahájení prací. Financování rekonstrukce bylo možné jen díky dotacím ze speciálního programu ochrany památek na spolkové a zemské úrovni.

Zvonová stolice

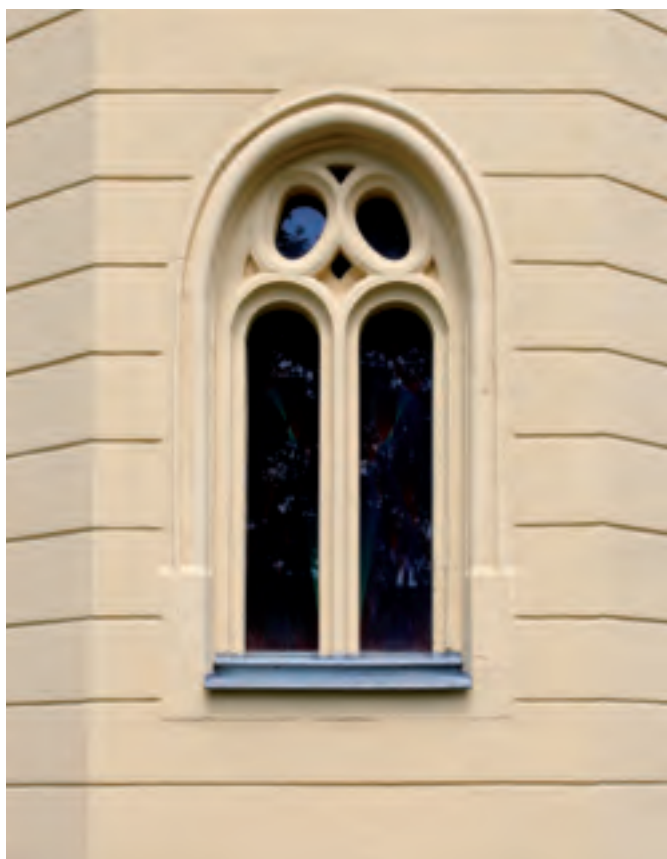
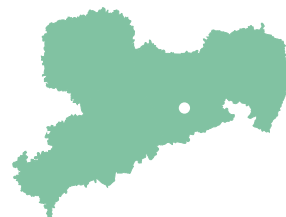
Deskový oltář z roku 1492

Pohled na jižní stranu chrámové lodi a západní přední stranu věže

Donín/Dohna, část obce Gamig

Patronátní kaple

Okna s neorománskou kružbou

První zpráva o nedůstojném stavebním stavu a poškozených uměleckých dílech gamigské Patronátní kaple, která utrpěla kvůli poválečnému dění vážné škody, pocházejí z 50. let min. století. Poté, co neprobíhaly žádné opravy či renovace ani v průběhu dalších desetiletí, hrozilo v 90. letech, že se tato pozdně středověká sakrální budova zřítí, a ohrožena byla i další existence jejího cenného vybavení. A nic na tom nezměnila ani nová střešní krytina položená v letech 1993/94.

Nakonec přišly na řadu v letech 2003/06 díky darům a dotacím právě včas první účinné zabezpečovací úpravy na stěnách a klenbách, jimž hrozilo zřícení, a na věži a vnitřním schodišti. V rámci prvního rozsáhlého sanačního balíčku proběhla v roce 2010 systematická oprava zdiva z lomového kamene, oprava pozdně gotického stropu s hvězdicovou klenbou včetně k němu náležejících nosných pilířů se žlábkováním, oprava a obnova dveřních a okenních ostění, kružby a prosklení, ale i restaurování dosud zachovaných částí fondu oltáře, kazatelny, pohřebních štítů, kamenných epitafů a dekoračních figur. Potřebné finanční prostředky byly poskytnuty ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni a z darů.

Tím byla sice budova stavebně zachráněna a uvnitř využitelná jako modlitebna, leč stále ještě nebyly provedeny další práce na střeše, sále v horním podlaží a především na fasádách. Tento program stavebních prací mohl být teď realizován v rámci čtvrté a poslední sanační etapy díky další dotaci ze speciálního programu a současnému spolufinancování ze strany Svobodného státu Sasko a kraje. Díky tomu má tato v 15. století poprvé postavená, v 16. a 17. století několikrát přestavěná a zvětšená a v první polovině 19. století v neorománském stylu přestavěná Patronátní kaple po desetiletích úpadku a chátrání opět vzhled udržované stavby, jak se na takovou památku sluší a patří.

Pohled z venku na kapli v parku Gutspark

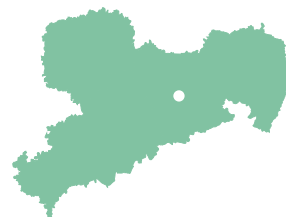
Ostění s původními malovanými renesančními dveřmi

Renesanční kazatelna

Drážďany/Dresden

Čínský pavilón

Takzvaný „Čínský pavilón“ zhotovený v Šanghaji v roce 1911 byl oficiálním příspěvkem císařské Číny u příležitosti konání první „Mezinárodní výstavy hygieny“ v Drážďanech, revoluční to akce „Hnutí za reformu životního stylu“, které získávalo vliv po celém světě. V roce 1912 získala tento císařský státní pavilón obec „WeiBer Hirsch“ (Bílý jelen) přičleněná k Drážďanům, která jej zasadila jakožto ukončení městského prostoru a výrazný prvek do „radniční zahrady“ sousedící s lázeňskými objekty.

Pavilón je dnes jedinou dochovanou stavbou oné výstavy, a tím i důležitým, z větší části autenticky udržovaným neživým svědkem „Hnutí za reformu životního stylu“ v Německu. Navíc je důležitým článkem v historii přijímání čínské kultury v Sasku a Německu. Právě Drážďany se svými sbírkami a velkolepými stavbami 18. století se smí považovat za zvláštní místo evropského „opojení Asii“.

Pavilón sloužící zprvu jako čítárna a kolonáda v lázních a později po několik desetiletí jako restaurace se stal v roce 1997 obětí požáru. Především spolku „Čínský pavilón z Drážďan e. V. (Chinesischer Pavillon zu Dresden e. V.)“ založenému v roce 2007 za účelem záchrany budovy patří dík za to, že mohl být této architektonické perle v srdci někdejších lázní, kdysi opuštěné a ponechané čím dál většímu chátrání, vdechnut nový život. Ambiciózním úmyslem je etablovat budovu jako živé místo kulturní, vědecké a ekonomické spolupráce mezi Čínou a Německem. Díky finanční pomoci mnohých občanů a přispěvatelů dotací se v minulých letech podařilo výrazně pokročit se sanačními pracemi. Za všechny jmenujme Nadaci východoněmecké spořitelny, Nadaci Rudolfa Augusta Oetkera, speciální program na spolkové a zemské úrovni a město Drážďany.

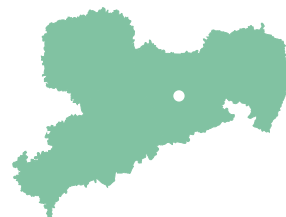
Celkový pohled na pohlednici z roku 1914

Detail během oprav

Drážďany/Dresden

Svobodný statek Eschdorf

Svobodný statek Eschdorf, nazývaný též jako „Quandtův statek“ nebo „Semperův statek“, známý daleko za hranicemi Drážďan, byl stavebně rozšířen v roce 1685 Alexandrem von Miltitz. Jeho počátky však sahají mnohem dál. Statek půvabně ležící v úvalu pod nedalekou horou s kostelem a doplněný o krajinný park sestává hlavně ze čtyř samostatně stojících budov z 16. až 19. stol. tvořících protáhlý dvůr. Zvláštního významu nabyla usedlost po roce 1830, kdy se stala bydlištěm a působištěm slavného uměleckého spisovatele a mecenáše Johanna Gottloba von Quandta. Quandt, jenž se přátelil s Goethem, podporoval mnohé známé umělce své doby. Stavební počiny realizované na statku z jeho podnětu jsou přitom spojovány přinejmenším částečně s Gottfriedem Semperem, s nímž se také přátelil.

Krátce po roce 1990 bylo od využití do té doby převážně zemědělské usedlosti, která byla z hlediska stavebního

v hodně zanedbaném stavu, upuštěno a následovaly roky dalšího, stále se zrychlujícího chátrání.

Zájemci požadovali spíše úplné stržení stavebního fondu a plánovali novou zástavbu méně vhodnou pro toto místo. „Quandtův statek“ prožil úplnou odyseu – ostatně jako tolik jiných statků v zemi. Poděkování patří mimořádně angažovanému úsilí lékaře Dr. Herberta Fissana z lázní Bad Lippspringe, že stav na některých místech akutně ohrožené budovy mohl být od té doby, co ji v roce 2007 převzal, nejenže vesměs zabezpečen, ale mezitím i z větší části sanován. Přitom nebyly zachovány jen významné části z inventáře objektu, ale dokonce i zajištěny a v reprezentativních částech restaurovány doposud neznámé, i do Quandtovy doby sahající výmalby místností. Vedle finanční podpory ze strany Svobodného státu Sasko byla nesmírně důležitá dotace ze speciálního programu.

Stáje, zřejmě od Gottfrieda Sempera

Pohled do vnitřních prostor trojlodní stáje

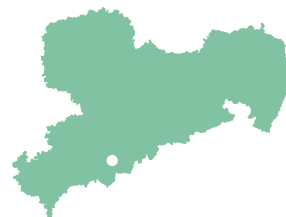
Pohled do dvora bývalého Quandtova statku

Detail iluzivní výmalby stropu

Geyer

Lotterův statek

Pohled od jihovýchodu

Jedním z nejvýznamnějších svědků měšťanského renesančního stavitelství v Krušnohoří je Lotterův statek v Geyeru. Ten je spojen s kurfiřtským saským stavebním mistrem Hieronymem Lotterem, který přišel do Geyera kvůli dědictví cínového dolu. Lotter zde koupil rytířský statek, jehož původní budovy nechal strhnout a na místo nich podle vlastních plánů postavit reprezentativní obytný dům, v němž žil od roku 1574 až do své smrti v roce 1580. Dvoupodlažní budova byla postavena z lomového kamene na úhlovém půdorysu, jeho mírně nakloněná nosná konstrukce střechy pochází zřejmě z 18. století.

Příčný štít byl rekonstruován v roce 1938 podle dobových vyobrazení. Místnosti jsou působivé svou výškou, pravidelně uspořádanými okenními osami a deskovou konstrukcí stěn s okenními záklenky a zdobenými konzolami. Zvláštností je 25 dveřních ostění nejrůznějších forem, s bohatým profilováním a částečně ornamentální výzdobou. V prvním podlaží se dochoval kazetový dřevěný strop s výmalbou z 18. století.

Lotterův statek zůstal na počátku 90. let min. století opuštěný. V roce 1992 ale mohla být střecha nově pokryta břidlicí. Poté, co ztroskotaly mnohé pokusy najít kupce nebo vhodné využití, pokračuje se zdárně od roku 2002 díky úsilí spolku na podporu památky „Kulturální míle Geyer-Tannenberg e.V. (Kulturmeile Geyer-Tannenberg e.V.“ postupně v zabezpečovacích pracích a opravách. Příspěvky Svobodného státu Sasko a Německé nadace ochrany památek umožnily provést částečně obnovu oken, restaurovat okenní ostění a vypracovat deník se stavebně technickým popisem jednotlivých místností.

Díky vysokým dotacím ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni mohly být v roce 2014 provedeny rozsáhlé zajišťovací práce na zdivu, klenbách a stropěch podlaží. Pokračování těchto prací podporuje velkorysými příspěvky rovněž Nadace východoněmecké spořitelny.

Pohled z venku na vstupní portál

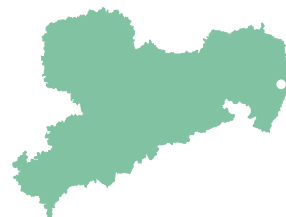
Kazetový strop v prvním podlaží

Stropní kazeta se zbytky výmalby

Zhořelec/Görlitz

Evangelický kostel svatého Kříže s Obecním domem

Stav portálu v přední straně věže

Příjezdová cesta s krytým vchodem

Tento z dálky viditelný soubor památek zhořeleckého jižního města vznikl mezi léty 1913 a 1916 podle plánů architekta Rudolfa Bitzana (1872–1938), jenž pocházel z Čech a usadil se v Drážďanech. Moderní sakrální stavba spojuje v sobě mimo jiné slohové prvky moderny, secese a neoklasicismu. Díky řešení podoby volných ploch byla vytvořena architektonická jednota krásných tvarů. Když byl architekt Bitzan povolán do vojenské služby, převzal zdarma vedení stavby zhořelecký architekt Paul Gerhard Röhr, který byl od roku 1907 starostou obce a který na předcházející architektonické soutěži spolupracoval coby člen poroty.

Exteriéry a interiéry komplexu, zejména pak bohaté vnitřní vybavení kostela, zůstaly do značné míry autenticky zachované.

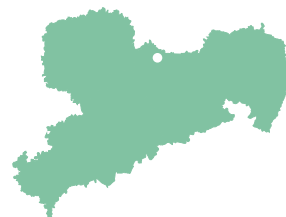
Díky první opravě a restaurování v letech 1982–1990 mohlo být stavební chátrání sice v některých místech zbrzděno, avšak nikoliv úplně zastaveno. Poskytnutím finančních prostředků ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni bylo nyní možné zachránit již mezitím kvůli poškozené střeše akutně ohroženou faru a Obecní dům a opravit plášť stavby tak, jak si to památky zasluhují. Díky tomu se mohly znovu začít využívat významné prostory. Zástupci farní obce plní velkého elánu plánují již další nezbytné stavebně udržovací a restaurátorské práce.

Pohled z boku na Obecní dům

Großenhain, část obce Zabeltitz

Barokní zahrada

Ve městě Großenhain se takřka kompletně zachoval spolu s panským sídlem v části obce Zabeltitz pozoruhodný svědek působení významných představitelů saské kurfiřtské rodiny a dalších vlivných šlechtických rodů. Spolu se Starým zámekem – charakteristickým dílem německé pozdní renesance –, Novým barokním palácem říšského hraběte von Wackerbarth (1662–1734) a mimořádně kvalitní barokní zahradou představuje tento soubor památek důležitou součást národního kulturního dědictví architektury a zahradního umění.

Poloha panského sídla v údolní nivě řeky Große Röder a jeho vodní bohatství umožnily vznik zabeltitzkého vodního umění. První rybníky jsou dokumentovány již v mapách ze 16. století. Svůj přísně geometrický tvar získaly počátkem 18. století. Největší z nich – Ostrovní rybník/Inselteich – leží západně od barokní středové osy orámován lipovou alejí.

Z vydatných pramenů doby rokoka jsou dokumentovány obě základní funkce zahrady – krása a užitek v jednom – i pro Ostrovní rybník.

Není jen místem rybářů, ale i nebeským zrcadlem v zahradě. Po ní jsou rozesety labutí altánky a ostrov s obloukovým mostem je stylizován do malebné scenérie „à la chinoise“. Ostrov byl pojmenován podle ochránkyně zahrady z druhé poloviny 19. století, princezny Elisabeth von Sachsen (1830–1912).

Umělá voda se kvůli zabahnění a stavebnímu chátrání mostu i labutích altánků dostala do zoufalého akutního stavu. Kvůli silně podemletému břehu hrozilo, že památné stromy aleje spadnou do rybníka, nebo že dokonce propadnou celé úseky cesty.

Díky celkové asanaci, dotované na spolkové i zemské úrovni, mohl být Ostrovní rybník odbahněn a mohly být obnoveny historické linie břehů, alejí lemované cesty podél břehů a labutí altánků a také nově postaven obloukový most k Alžbětinskému ostrovu.

Tímto způsobem se podařilo zastavit další zkázu části zabeltitzkého vodního umění a zavést důležitá regenerační opatření k zachování živé památky.

Pohled přes odrážející se vodní hladinu na palác a kostel

Ostrovní rybník v zámeckém parku

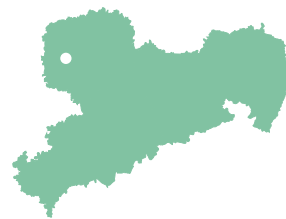
Pohled přes Ostrovní rybník

Most k Alžbětínskému ostrovu

Lipsko/Leipzig

Hotel de Pologne

Hotel de Pologne (Hainstraße 16/18) s vnitřním uspořádáním od berlínského architekta Ludwiga Heima vznikl podle návrhu lipského architekta Arweda Roßbacha v roce 1895 přestavbou domu shodného jména a platil za jednu z nejlepších adres v Lipsku. Ovšem již v roce 1917 byl kvůli nerentabilitě zavřen. Zatímco fasáda kopíruje styl renesančních paláců ve Florencii, interiérové vybavení, především ve třech slavnostních sálech, dává tušit dozvuky dekorací pruského baroka.

Od roku 1919 sloužil tento bývalý hotel především jako veletržní dům a od roku 1954 pak jako sídlo Lipského veletržního úřadu. Po 15 letech, kdy byla budova neobsazená, ji získaly v roce 2009 společnosti Patron Capital a Leipziger Stadtbau AG. Mohla tak začít rozsáhlá rekonstrukce budovy.

Nejdříve proběhly zabezpečovací práce v oblasti střechy napadené dřevomorkou, na fasádě a stropních konstrukcích. Přízemí získalo zpět svou arkádovou strukturu, která byla poničena kvůli pozdějším vestavbám krámků.

Rozsáhlé restaurátorské práce proběhly u do značné míry zachovaných slavnostních sálů. Ty po čtyřleté době trvání stavby nejenže představují svou okázalostí typickou pro dobu vzniku jedinečné svědky dřívější hotelové kultury, ale jsou dnes žádány i jako prostory s přepychovou atmosférou. Zbývající budova se využívá jako obchodní, administrativní budova a prostor k pořádání konferencí a různých akcí. V přízemí jsou obchody. Finanční prostředky čerpané ze speciálního programu ochrany památek na spolkové a zemské úrovni slouží především jako pomoc při zvládnutí mimořádně vysokých vícenákladů, které vyplývají ze skutečnosti, že se jedná o opravu památky.

Slavnostní sál s lóží na galerii

Pohled do slavnostního sálu

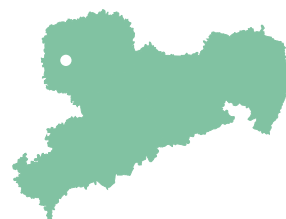
Malba na stropě slavnostního sálu

Fasáda z ulice Hainstraße

Lipsko/Leipzig

UT Connewitz

Záběr na střechu při pokládání nové krytiny v roce 2006

Budova kina zprovozněná v zadním dvoře v roce 1912 na adrese Wolfgang-Heinze-Straße 12a v lipské městské části Connewitz patří k nejranějším kinematografickým divadlům éry němého filmu a je podle aktuálního stavu bádání nejstarším nejlépe zachovaným kinem v Německu. Název UT vychází z názvu společnosti „Allgemeine Kinematographen Gesellschaft Union- Theater für lebende und Tonbilder GmbH“ (Všeobecná kinematografická společnost Spolek pro divadlo s pohyblivými a zvukovými obrazy GmbH) založené v roce 1906, která pod obchodní značkou U.T. provozovala řetězec kin po celém Německu. Zvláštní raritu connewitzkého kina představuje štukové orámování projekční stěny ve tvaru edikulové chrámové fasády.

Kvůli záchraně kina ohroženého chátráním byl již v roce 2001 založen spolek UT Connewitz e. V. Ten se zabývá nejen o zabezpečovací a opravné práce, ale organizuje zároveň v dosud nedokončeném kinosále pravidelné koncerty, filmová představení, čtení a divadelní představení, čímž z kina vytvořil kulturní centrum známé i za hranicemi regionu. Část výtěžku je použit ve prospěch postupné rekonstrukce. Mimořádné úsilí spolku bylo v roce 2012 oceněno Německou národní komisí pro ochranu památek propůjčením „Stříbrné polokoule“, německé ceny udělované v oblasti ochrany památek. UT Connewitz e. V. je ostatně odkázána na pravidelnou pomoc. Dotace ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni byly použity především na opravu exteriérů a prostor dvora.

Pohled na štukované orámování projekční stěny

Původní dveřní klika

Původní zachované křídlo dveří vedoucí ke schodišti

Löbnitz

Evangelický kostel

Kostel Löbnitz (u Delitzsch) zmiňovaný již kolem roku 1183/85 skrývá významné pozůstatky románské baziliky a patří tak k nejstarším kostelům v Sasku. Dochované jsou části hlavní chrámové lodi, která byla v letech 1688–92 přestavěna na halový kostel. Coby patronátní kostel rodiny Schönfeldů sídlící v místě po několik staletí a která patřila k nejvýznamnějším šlechtickým rodům Saska, má kostel Löbnitz mimořádně bohaté a z hlediska kunsthistorického prvotřídní vybavení. To pochází především ze 17. století a svou zvláštní hodnotou vyvyšuje tento kostel vysoko nad úroveň obyčejného venkovského kostela. Pozoruhodný je zejména kazetový strop s výmalbou, který na 168 kazetách zobrazuje biblické výjevy ze Starého a Nového zákona, portréty apoštolů, církevních otců, Luthera a Melancthona, obklopené květinovými malbami v duchu maleb grisail a vyobrazeními muzicírujících andělů.

Velkou hodnotu mají rovněž oltář a kazatelna, nádherně tvarovaná patronátní lóže a výmalba na zábradlí galerie.

Rekonstrukce kostela trvající od roku 2008 je v první řadě zásluhou angažovaného působení spolku na podporu této památky. Práce započaly rekonstrukcí vnější omítky na kostelní věži a obnovovacími pracemi na střešním krovu. Následovalo restaurování výmalby stropu, křtitelnice a patronátní lóže a dále zajištění jižní fasády před zřícením. Spolek a obec na to musely každý rok sehnat podstatnou část vlastních prostředků. Díky dotaci ze speciálního programu ochrany památek na spolkové a zemské úrovni mohl být restaurován oltář a kazatelna, podlaha, malby na galerii a barokní ornamenty uvnitř kostela.

Pohled na galerii s varhanami během stavebních úprav

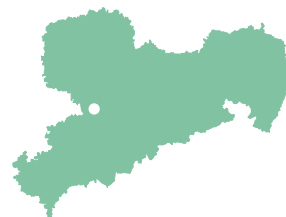
Galerie v originální barevnosti po uložení podlahové krytiny

Pohled na jižní stranu chrámové lodi a západní věž

Lunzenau

Zámek Rochsburg

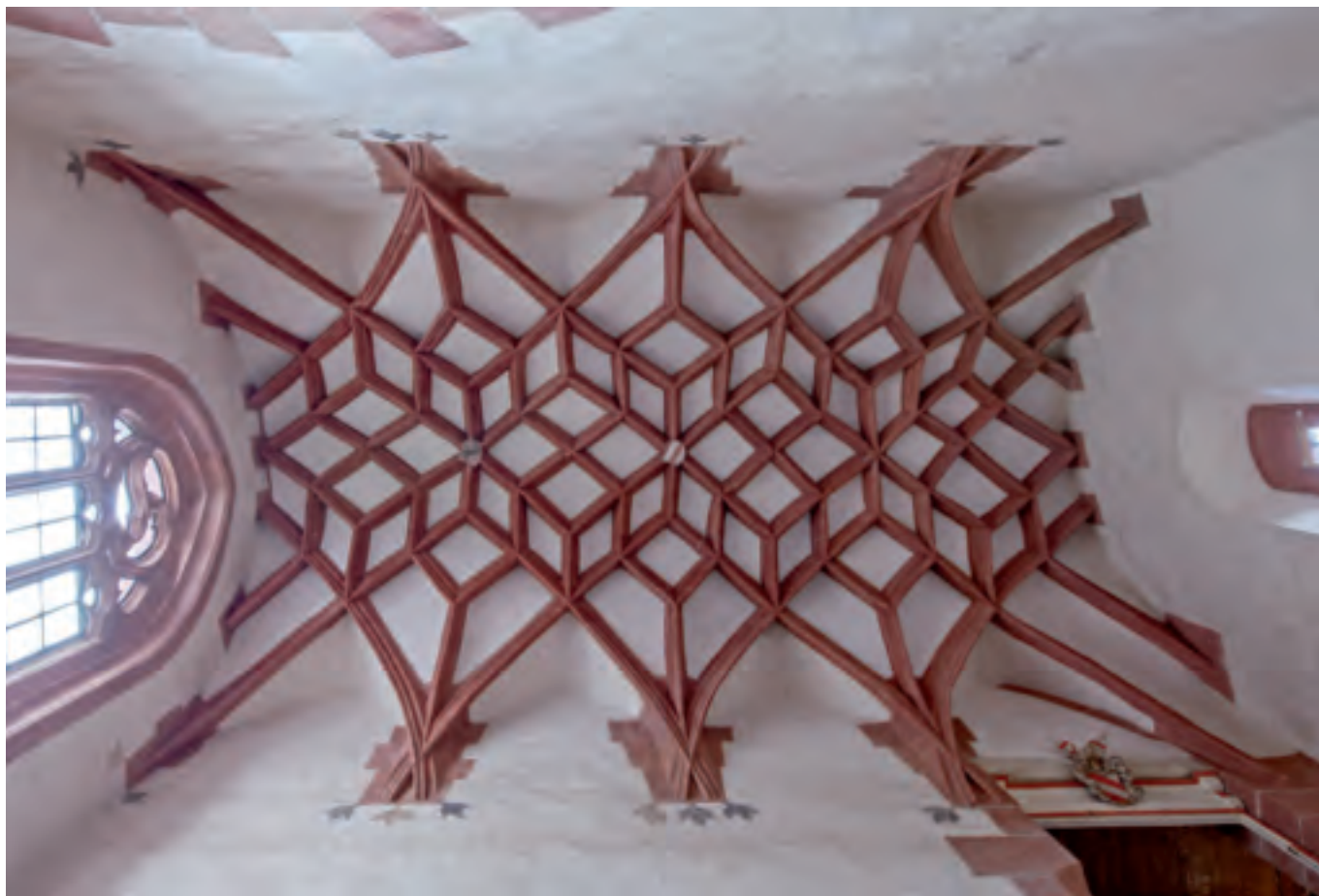
Deskový oltář od Andrese Lorentze (1576)

Postavená na ostrohu nad levým břehem řeky Zwickauer Mulde patří tato markantní, díky své vysoké věži a početným příčným štítům na podélné straně sedlové střechy velice působivá stavba k nejznámějším „hradním zámkům“ v Sasku. Vzešel z opevnění doby vrcholného středověku, ale již na konci 15. století se za spolupůsobení vrchního kurfiřtského mistra Arnolda von Westfalen přeměnil v náznačích na raně novodobý obytný zámek. Dnešní vzhled stavby však po opakovaném poničení formovala rekonstrukce provedená v polovině 16. stol. za Wolfa II. von Schönburg. V této době byly dochované části stavby spojeny do jednoho uzavřeně působícího čtyřkřídlého objektu se stejnými výškami okapů.

Od 90. let min. století se snaží vlastníci – od počátku kraj Rochlitz, později kraj Mittweida a od roku 2008 nakonec kraj Mittelsachsen – o systematickou, rozsáhlou rekonstrukci objektu využívaného jako muzeum. Nesmírné náklady na úpravy v takovémto rozsahu již po desetiletí neprováděné představovaly i pro kraj velkou zátěž, takže se pro tuto důležitou a známou stavební památku začala hledat finanční pomoc.

Díky finančním prostředkům ze speciálních programů na spolkové a zemské úrovni byl v období 2009/2010 restaurován vedlejší prostor kaple a od roku 2013 pak severní křídlo předhradí. Vlastní prostor kaple měl zachovanou síťovou klenbu z roku 1522 a ten byl již restaurován v letech 1991–97, ovšem nikoliv už jižně položená část místnosti, která původně náležela ke Staré obytné části hradu. Ještě v 16. století byl tento prostor otevřený díky oblouku a zřízen jako rozšíření úzkého prostoru kaple a opatřen galeriemi. Práce zahrnovaly opravy na zdivu a klenbě, statické zajištění galerie a vestavbu nového schodiště.

Po rozsáhlém restaurátorském průzkumu získaly konstrukční vrstvy prostoru, galerie a stěnové skříně nový barevný vzhled.

Síťová žebrová klenba od Caspara Krafta (kolem 1523)

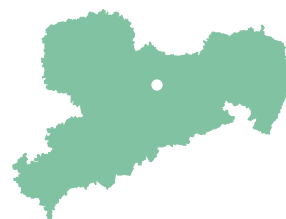
Pata klenby v původní barevnosti

Vnitřní prostor s výhledem na galerie a oltář

Míšeň/Meißen

Zřícenina kláštera „U svatého Kříže“

Zřícenina ženského kláštera „U svatého Kříže“ v Míšni leží v široké údolní nivě Labe, již dominuje masiv míšeňské hory s hradem, jen několik set metrů před branami města Domstadt. Zřízený v roce 1217 zřejmě jako první cisterciácký konvent markrabství Míšeň patří k nejstarším dochovaným klášterním areálům ve Svobodném státě Sasko. Jeho hodnota a kunsthistorický význam sahající daleko za saské hranice přitom vycházejí především z jeho exponované polohy při vzniku rané gotiky v Německu. Signifikantním způsobem se tu zhmotňuje slohový přechod od románského stylu ke gotice v čase těsně před navazujícími, významnými stavebními počiny v markrabství Míšeň. Až poměrně pozdě – v roce 1568 – kdy byl klášter zrušen, získal objekt částečně poničený během sedmileté války opět na významu v počínajícím devatenáctém století coby důležitý prvek inspirace období romantismu.

Zahradnické využití, které bylo ve 20. století po deseti letech pro tuto usedlost typické, skončilo v 90. letech. V následující době se navázalo na starší úseky rekonstrukcí a postupně se zřícenina zabezpečovala. Přitom bylo v rozsáhlém měřítku opraveno zdivo a klenby a také významné středověké fragmenty omítek. Rovněž tak se mohly dokončit pozůstatky skrytě ležícího kamenného oltářního místa a užitečnými se mohly stát velkoplošně zasypané sklepní prostory středověkého původu. Tyto náročné práce jak u samotného fondu, tak i u venkovních ploch hradi-lo přitom nejdříve město Míšeň, které však areál kláštera v minulých letech postupně předalo v kláštere sídlícímu spolku „Míšeňské Hahnemannovo centrum e. V. (Meißner Hahnemannzentrum e. V.)“, jež bylo založeno v roce 1994. Práce přitom byly vždy podporovány jednotlivými dotacemi, například od Německé spolkové nadace pro životní prostředí, ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni, od Svobodného státu Sasko a v neposlední řadě i od Spořitelny Míšeň.

Pohled do bývalého klášterního areálu

Fragment zříceniny klášterního kostela

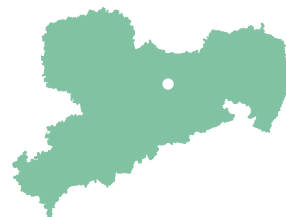
Portál mezi okenními otvory s trojobloukovými lomenými okny

Pohled na strženou hranu bývalého klenutí

Moritzburg

Marcoliniho dům

Kolem r. 1770 vznikl za kurfiřta Friedricha Augusta III. nedaleko moritzburgského zámku u Bärnsdorfského velkého rybníka bažantí zámeček s molem, majákem, přístavem a Dardanely jako pozdní rokoková venkovská selanka. Sousední Marcoliniho dům byl přestavěn a vybudován v letech 1771/72 hrabětem Camillem Marcolinim jako vlastní obytný dům z předchozího bažantího strážného domku. Marcolini nechal tabulovou místnost v horním podlaží vymalovat znamenitými nástěnnými malbami, které jsou podobné těm z bažantího zámečku a které se podařilo pod silnou vrstvou několika maleb prozkoumat a odkrýt. Jejich autorství je připisováno malíři Johannu Christophovi Malckemu a jeho okolí, od něhož vyjma obrazů v bažantím zámečku nezůstala dochována již žádná jiná další díla. Po smrti Marcoliniho v roce 1814 byl dům přestavěn na hájovnu. Po dlouhých letech zanedbávání začal v roce 2008 místní gastronom jakožto nový vlastník s postupnou rekonstrukcí. Boční křídlo, které hrozilo zřícením, bylo

zajištěno, opatřeno novým krovem a položeno novou krytinou.

Dům dostal nová okna, vikýře a vnitřní vestavby. Bohatě barokní a pobarokní nálezy byly zdokumentovány a vyhodnoceny; a zase tu mohl být nejdříve provizorně zahájen provoz hostince. Oprava střední budovy s cennými nástěnnými malbami a ještě více poškozenou střechou se zdála být už ovšem pro vlastníka nad jeho síly. Díky dotaci ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni v letech 2012/13 mohla být opravena i tato střecha, přičemž poloha střešních trámů, na nichž se nachází strop s výmalbou, mohla být zachována díky nákladné metodě sanace konstrukce nazvané in-situ. Nástěnné malby byly restaurovány a začleněny do rekonstruovaného barevného pojetí prostoru. Původní okna z doby výstavby byla vyspravena. Znovu vznikající sál získal novou podlahu z jedlového dřeva a nové korunové svícny a nyní již může být využíván k pořádání slavnostních akcí.

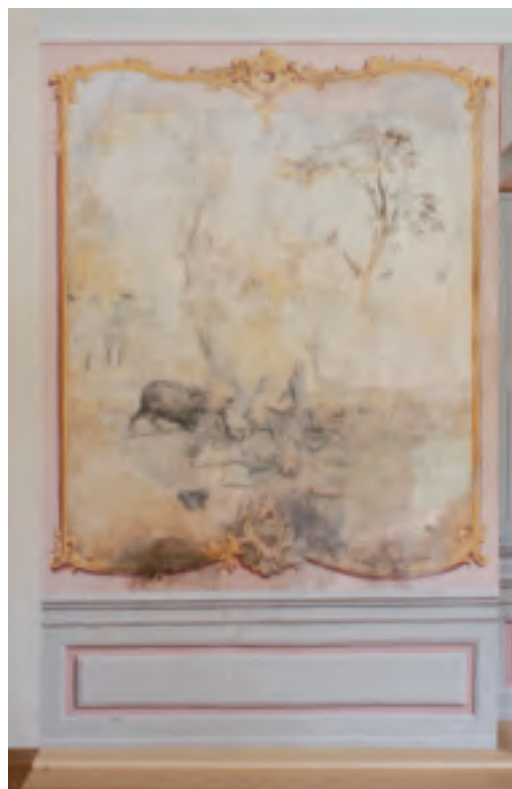
Slavnostní sál v prvním podlaží

Pohled na dvůr

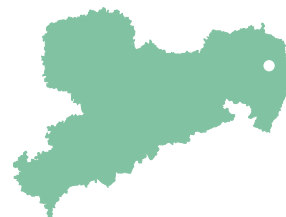
Nová střešní krytina a odkryté vzorky na pouliční fasádě

Nástěnná malba v prvním podlaží po odkrytí

Nížké/Niesky

Dům Konráda Wachsmanna

Pohled na schodiště v obytné místnosti

Budova byla postavena podle návrhu Konráda Wachsmanna (1901–1980) jako „direktorský dům“ v roce 1927 pro společnost Christoph & Unmack AG sídlící v Niesky. Tento vynikající svědek klasické moderní architektury dokumentuje zvláštním způsobem industrializaci dřevěné konstrukce v raném 20. století a je to jediná známá Wachsmannova stavba vybudovaná jako roubená stavba. Vedle letního domu pro Alberta Einsteina v Caputhu u Potsdamu je to navíc jediná v Německu dochovaná dřevěná stavba tohoto významného architekta, který začal svou mezinárodní kariéru stavbou v Niesky a který později vyučoval v USA principy konstrukcí, které se měly stát základem vývoje staveb s celosvětovým dosahem. Společně s dalšími dřevostavbami moderny charakteristicky formuje direktorský dům podstatné části obrazu města Niesky. To však nezabránilo tomu, aby stavba zůstala po roce 1990 na 15 let prázdná. V roce 2005 ji získalo město Niesky s cílem nechat zde vzniknout výstavní, kulturní a informační centrum na téma „Dřevěné stavby moderny“. V letech 2010/2011 mohl být díky prostředkům ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni rekonstruován vnější plášť způsobem, který si památky zasluhují. Do konce 1. čtvrtletí 2014 byly restaurovány a k využití upraveny vnitřní prostory budovy. Opravená budova je půvabným místem konání akcí, současně ale i prvním exponátem tohoto zajímavého muzea. Slavnostní otevření Domu Konráda Wachsmanna se stálou výstavou proběhlo v říjnu 2014.

Pohled ze zahrady

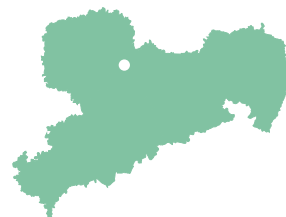
Mušle posuvných dveří

Schodiště v původním barevném provedení

Ožice/Oschatz, část obce Leuben

Zámek

Spolek občanů získal koncem roku 2004 leubenský zámek během akce, kterou v dramatičnosti sotva co předčí, ale právě včas na to, aby se předešlo hrozícímu zřícení stavby a aby se stavba, z níž se již stávala ruina, mohla nejdříve zabezpečit díky financím čerpaným ze státních dotací.

Dvouposchodová stavba s valbovou střechou, fasádou členěnou spárvkami a mající po obou stranách štítové rizality vznikla v polovině 18. století – přesné datum výstavby chybí stejně tak jako jméno stavitele – a patří ve svém prostém a jasném barokním slohu jednoznačně do stylistické souvislosti s činností lázeňského saského vrchního stavebního úřadu v Drážďanech a jeho vrchního zemského stavitele Johanna Christoha Knöffela. Vybudována byla z příkazu rodiny v. Thielau, přizváni byli bezpochyby zaměstnanci vrchního stavebního úřadu, anebo vzhledem ke vztahům se dvorem u úřadu vyžádány plány.

Nikoliv nevýznamné byly asi podněty ze stavby zámku Hubertusburg v nedaleko položeném Wermsdorfu, který byl od roku 1743 zásadně přestavěn za vedení Knöffela a který se stal druhou rezidencí saského kurfiřta Friedricha Augusta II.

S rozsáhlým zabezpečením majetkového fondu a novou výstavbou střechy, která byla již z větší části zřícená, byly nejdříve vyčerpány skromné možnosti spolku, zámek byl ale ve své podstatě zachován. Stále však chybí rekonstrukce, objekt se využívá především jako zajištěná ruina pro různé akce a prohlídky, především v letních měsících.

Díky dotacím ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni mohla být opravena věžička na hřebeni střechy s usazeným obeliskem, jež propůjčuje zámku při pohledu na něj zvláštní kouzlo. Díky dalším sponzorům mohl být po delší době dokončen dřevomorkou poničený strop nad foyer; ve fázi příprav je změna barevnosti fasád podle historických nálezů.

Pohled do vnitřních prostor zámku

Pohled na zámek ze zahrady

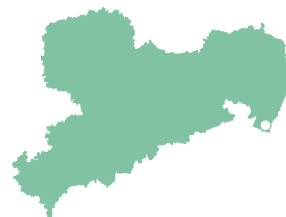
Foyer s dodělaným stropem a dřevěnými trámy

Schodiště

Ojvín/Oybin

Hrad a klášter

Objekty hradu a kláštera Oybin jsou stavební památkou národního významu. Od 19. století se dostaly do všeobecného povědomí jako jedna z nejpodmanivějších romantických středověkých zřícenin v Německu. Spolu s vysoko se vzpínajícími skalami Oybinu představují značku země, jíž sotva co může ve svém účinku překonat. Položené na důležité středověké obchodní stezce patřily svého času ke Koruně české, což dokládá úzký ekonomický a politický vztah Horní Lužice s Čechami. Prostřednictvím kláštera celestýnů, který založil a financoval císař Karel IV. na hradním areálu v roce 1369 jako první osadu tohoto řádu, je Oybin také významným svědkem mnišské kultury a zároveň i ojedinělým příkladem spojení kláštera a výšinného hradu. Tento v letech 1366–1384 zřízený klášterní kostel patří ve východním Německu k nejdůležitějším monumentům sakrálního stavitelství pozdního středověku s charakteristickými česko-parléřskými prvky.

Rovněž severozápadní předsunutá část někdejšího hradu s mohutnými ruinami císařského domu, obytné věže, administrativní budovy a obranné věže stále názorně vypovídá o historickém významu tohoto objektu.

Úpravy realizované díky dotacím čerpaným ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni zahrnují opravu obranné věže s navazující vysokou hradní hradbou vedoucí do podzemních rozdělovacích prostor (takzvaný zbrojírský sklep) a dále přípravné restaurátorské, stavebně technické a přírodovědecké průzkumy na obytné věži jako předpoklad její plánované rekonstrukce. Zachování a konzervace středověkého kamenného fondu při uchování jeho charakteru jako zříceniny se věnovala z hlediska památkové péče mimořádná pozornost, stejně tak i odborně provedenému vyškvárování barevně sladěnému se zestárlým kamenným materiálem. Celkem tím mohla být natrvalo ve své podstatě zabezpečena podstatná část zříceniny hradu.

Pohled do romantických kulís zříceniny bývalého klášterního objektu

Skalní masiv Oybinu se zříceninou kláštera

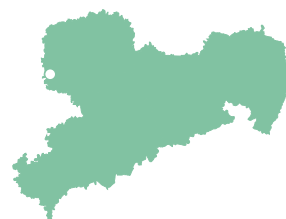
Pozdně gotický okenní otvor v bývalé klauzuře

Vnitřní věžová brána

Pegau, část obce Kitzen

Kostel sv. Mikuláše v Hohenlohe

Kostel sv. Mikuláše v Kitzen, malé obci ležící jihozápadně od Lipska, není jen tak obyčejný venkovský kostel. Jeho stavební zvláštnosti vzniknuvší především během několika stavebních fází ve 12./13. století – jednolodní půdorys s tvarem do kříže, mohutná příčná západní věž a rovný východní závěr chrámové loďe – jsou spojeny s ženským konventem, který se zde usadil v raných letech 13. století. Neobvyklá je rovněž mladší historie kostela: ačkoliv byl využíván farní obcí, vlastníkem byla obec, která se jej roku 2006 vzdala, a kostel se tak ocitl bez vlastníka.

Vzhledem k těmto vlastnickým poměrům celá dlouhá léta na nezbytné údržbové práce a opravy nedošlo. V roce 2007 se chrámu Páně ujal „Spolek na podporu kostela sv. Kříže sv. Mikuláše e. V. (Förderverein der Kreuzkirche Sankt Nikolai Hohenlohe-Kitzen e. V.)“, stal se vlastníkem a zahájil nezbytné práce. V té době se kostel nacházel ve stavu ohrožení: střešní krytina byla poškozená, krov již byl značně poškozený (pravá dřevomorka), otevřené zdivo bylo provlhlé.

Mezitím byly dokončeny nejdůležitější práce. Nejdříve proběhlo vysušení zdiva, restaurován byl pozdně románský jižní portál a také byla dokončena i nákladná oprava krovu a položena nová krytina. Započato mohlo být dále s opravou fasády i opravou oken. Vedle pomoci ze speciálního programu obdržela tato kulturní památka dotace z Podpory památek Svobodného státu Sasko, od Německé nadace pro ochranu památek, Nadace Kateřiny a Gerharda Hoffmannových a Integrovaného konceptu rozvoje venkova.

Úpravy byly provázány intenzivními archeologickými a stavebně historickými průzkumy, které přinesly důležité poznatky a nově potvrdily toto: kostel sv. Mikuláše v Kitzen-Hohenlohe má mimořádný historický a kunsthistorický význam, který sahá dál za hranice regionu.

Pohled od východu

Pohled na jihovýchodní stranu

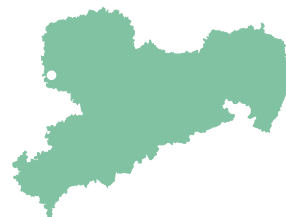
Portál na jižním příčném soulodí

Románská hlavice portálového sloupu

Pegau, část obce Wiederau

Barokní zámek

Zámek Wiederau postavený do roku 1705 pro lipského kupce a radního Davida Fleischera povýšeného do šlechtického stavu jako říšský svobodný pán z Fletscheru je jedním z kunsthistoricky a stavebně historicky nejcennějším svědkem barokního umění lipské jižní oblasti. Zvláštní význam má slavnostní sál s nástěnnými a stropními malbami a štukovou dekorací od Itala Giovanniho Francesca Marchiniho. Wiederau je znám také díky světově známé kantátě „Angenihmes Wiederau, freue dich in deinen Auen“ Johanna Sebastiana Bacha, kterou kantor Tomášského sboru zkomponoval v roce 1737 na počest nového statkáře a vlivného úředníka na drážďanském dvoře, barona Johanna Christiana von Henrickeho.

Poté, co zámek jak ve svém vnějším vzhledu, tak i se svým částečně dochovaným barokním interiérovým

vybavením přečkal bez podstatných změn celé věky, mu od 70. let 20. st. hlavně kvůli problémům souvisejícím se založením hrozil zánik. Jen chatrně zabezpečen zůstal od roku 1976 prázdný. Od roku 1994 do roku 1997 proběhlo zajištění podkladu a sanace fasády. Město Pegau jakožto vlastník zámku hledalo téměř 20 let finančně silného investora. Až konečně v roce 2011 byla uzavřena kupní smlouva.

Dotace poskytnuté novému vlastníkovi ze speciálního programu ochrany památek na spolkové a zemské úrovni byly použity na rekonstrukci barokních oken a dobové barevnosti fasády a dále na přípravné práce pro sanaci vnitřních prostor.

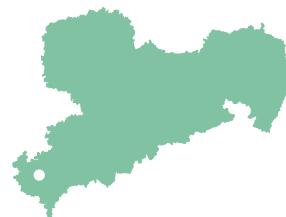
Celkový pohled od severu

Stropní výmalba od Giovanniho Francesca Marchiniho ve Slavnostním sále

Plavno/Plauen

Evangelický kostel sv. Jana

Zdálky je vidět, jak se kostel sv. Jana v Plavně vypíná nad údolím řek Weiße Elster a Syra. Dvě věže typické pro obraz města vznikly během stavební fáze probíhající od roku 1548 do roku 1556. V 17. století získaly věže prohnuté helmové střechy. Několik velkých přestaveb změnilo vzhled i vnitřek kostela, dnes je formován rekonstrukcí provedenou po zničení kostela americkými a britskými bombami během druhé světové války. Stavebně historicky obzvláště cenná je malá polygonální kaple šlechtického rodu Vogtů z Plavna postavená v roce 1322 mezi chórem a severním příčným soulodím. Kostel sv. Jana patří dnes k vynikajícím kulturním památkám města Plauen.

V souvislosti s novým vnitřním uspořádáním v letech 1912/13 a rozebráním staré soustavy zvonů za první světové války byl po skončení války s použitím zvonu z odlitku tvrzené litiny přestavěna zvonová stolice v severní věži.

Zvony již po více než 100 letech služby v případě velkého zvonu a 50 letech služby u dvou menších zvonů dosloužily a poškození věže vycházelo čím dál více na světlo boží. Soustava zvonů musela být ze statických důvodů umlčena.

Díky možnostem čerpání dotace ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni se otevřela pro kostelní obec sv. Jana možnost opravit soustavu zvonů včetně zvonové stolice a staticky zajistit věž. Žerď severní věže mohla být stabilizována díky metodě vpichování. Zvonová stolice byla otočena o 90° a za použití historického dubového dřeva obnovena, aby mohla být přijata nová soustava bronzových zvonů.

Výsledek celého tohoto stavebního opatření lze označit za velmi zdařilý, vyhovuje téměř nejvyšším nárokům z hlediska péče o památky. Z kostela sv. Jana v Plavnu je nyní možné opět slyšet soustavu zvonů po celém městě.

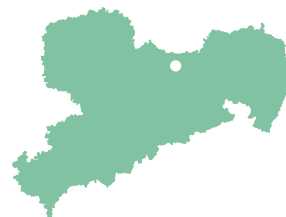
Pohled na kůr

Pohled ze severovýchodu na chrámovou loď a dvě věže

Schönfeld bei Großenhain

Zámek

Schönfeldský zámek, zcela obnovený od roku 1882 z pověření svobodného pána von Burgk, který byl v té době jedním z nejvýznamnějších podnikatelů v kamenouhelných dolech pánve Döhlener Becken (dnes Freital), patří k architektonicky nejnáročnějším zámeckým stavbám historismu v Sasku. Jeho stavební mistr Gotthilf Ludwig Möckel je považován za jednoho z nejproduktivnějších architektů historismu v Sasku a Mecklenbursku. Zámek vytvořil s využitím materiálu starších staveb z období renesance a vytvořil bohatou a kvalitní neorenesanční architekturu.

Zámek, v němž byla v dobách NDR umístěna škola, zůstal oproti mnoha jiným zámkům po roce 1990 ve vlastnictví obce a po částech byl opravován. Brzy se však vyčerpaly zpočátku vydatné zdroje finančních prostředků a obec Schönfeld se musela omezit jen na podstatné opravy.

Důležitým úkolem spolku na podporu zámku je využití někdejší dámské komnaty v přízemí Velkého zámku,

kteřá se stala nepoužitelnou z důvodu napadení štukem vyzdobeného stropu dřevomorkou pravou.

Více než deset let trvaly snahy na odstranění těchto škod. Jak technologicky, tak i finančně se kupily problémy, které nebylo v silách obce a podporujícího spolku zvládnout.

Teprve až po čerpání dotací ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni mohly být tyto práce v roce 2013 zahájeny. Zkušení restaurátoři vypracovali restaurátorskou koncepci, která byla rychle a plynule realizována. Přitom mohla být poskytnuta jak potřebná ochrana dřeva a dokončena stropní nosná konstrukce, tak i mohl být zachován původní štukový strop. Změněné barevné pojetí prostoru bylo na základě pečlivého hledání nálezů vráceno do původního stavu a nyní tak opět září v intenzivních barvách historismu. Tento prostor by měl v budoucnu sloužit k prezentaci porcelánu. Projekt proto nese název „Porcelánová komnata“.

Detail štukovaného fabionu

Pohled ze zámeckého parku

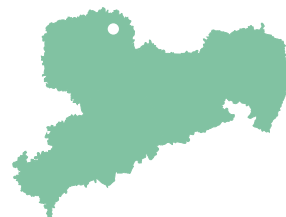
Nástěnná malba a kazetová valená klenba ve Slavnostním sále

Porcelánová komnata ve věži

Torgava/Torgau

Spalatinův dům

Co do kubatury a podstatných stavebních struktur pochází tento domek se štítem v hlavním průčelí (Katharinenstraße 8) z roku 1493 a je tedy jednou z nejstarších dochovaných obytných budov města Torgau. Předtím, než jej kurfiřt převedl na Georga Spalatina, sloužil za dům kněží. Spalatin – dvorní kaplan, tajný tajemník, důvěrník a rádce Bedřicha Moudrého – vlastnil dům mezi léty 1523 a 1533, v době, kdy v Torgau byla učiněna důležitá politická rozhodnutí a kdy byla nutná jeho častá přítomnost u dvora. Také Luther bydlel prokazatelně v domě Spalatinově.

Dům byl dříve celý hrázděnou stavbou se shodným počtem pokojů v jednotlivých patrech, která pozdějšími opravami a přestavbami postupně „kameněla“. Tato hrázděná stavba byla očividně, a částečně je tak dochována až dodnes, již zpočátku vyzděna cihlami. Zatímco v přízemí nedošlo k evidentně výraznějším zásahům do prostorového členění, první podlaží domu získalo komoru a kuchyni a vzadu komoru se světnicí. Později bylo provedeno nové uspořádání místností.

V nejpůvodnějším stavu se zachoval střešní krov, který pochází z větší části ještě z doby jeho vzniku.

Budova je jak z hlediska urbanistického, tak i z hlediska urbanisticko-historického jedinečná a navíc přehledně znázorňuje reformační dění v rezidenčním městě Torgau. Spolek památkové péče ve městě Torgau coby vlastník sleduje metodicky sladěný koncept opravy, která je vedena opatrně a šetrně vůči majetkovému fondu, s následným využitím památky jako muzea o působení Spalatina a Johanna Waltera, zakladatele evangelické církevní hudby. Díky prostředkům ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni mohl spolek realizovat první rozhodující etapu stavbu, zabezpečení střechy s její historickou nosnou konstrukcí, což s ohledem na poškození bylo možné jen s příspěvím dodatečné pomocné konstrukce, tak říkajíc zastřešením. Hrázděná konstrukce na pouliční straně, která se už nedochovala, byla upravena podle vzoru zadního štítu.

Detail fasády na dvoře

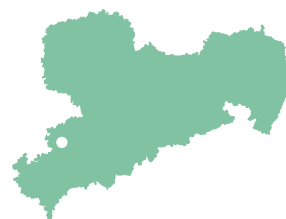
Pozdně gotický krov s novým zastřešením, detail

Štít směrem do ulice Katharinenstraße

Werdau, část obce Königswalde

Kostel sv. Jakuba

Pohled na kůr s kazetovým stropem a pozdně gotickým deskovým oltářem

Dnešní vzhled tohoto původně románského halového kostela výraznou měrou formovala přestavba, kterou v roce 1884 provedl Oskar Mothes. Stavba je věrohodným příkladem ducha doby počínajícího 19. století. Během 800leté doby využívání kostela se vytvořily na jeho vnějších obvodových stěnách vážné trhliny. Tento stavebnětechnický problém byl posílen volbou v regionu hojně používaného uhelnatého pískovce – s jemu vlastní statickou nestabilitou. Následkem tohoto poškození došlo k vniknutí vlhkosti do vnějšího zdiva. Podpořeno to bylo navíc vnitřní omítkou s vysokým obsahem cementu, která byla použita při opravě v roce 1884 a která nedovoluje difuzi vodních par. Vnitřní stěny byly vlhké až do výšky dvou až tří metrů. Díky dotacím čerpaným ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni bylo možné provést opatření k zachování hmoty a statickému zajištění stropu. V případě vnitřního prostoru a jeho účinků se usilovalo o návrat do stavu z roku 1884. Dosud mohla být celá oblast kůru včetně dřevěného stropu z let 1432/33 s malbami andělů ze 17. století po velice nákladné detoxikaci starších dřevěných opatření opravena a restaurátorsky přepracována. Vlhkost stěn kůru se výrazně zlepšila díky omítce bránící průniku vlhkosti. Kůr dostal barevný vzhled podle Oskara Mothesa z roku 1884. Práce druhé stavební fáze v současné době pokračují v chrámové lodi.

Chrámová loď s raně barokním kazetovým stropem a pohled na kůr

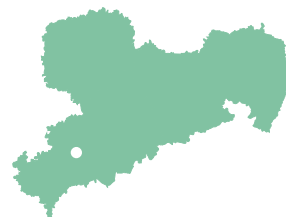
Kazatelna na vítězném oblouku

Anděl hrající na buben z kazetového stropu v chrámové lodi

Wildenfels

Modrý salon zámku

Na zámku Wildenfels je takzvaný „Modrý salon“, vynikající příklad interiérového umění pozdního 18. století. Ústřední prvek tvoří neobyčejně krásné a bohatě vyšívané hedvábné nástěnné potahy osmánského původu (kolem roku 1700). Koncepce jejich restaurování proto byla vypracována v rámci diplomové práce zaměřené na oblast textilního restaurátorství na odborné vysoké škole v Kolíně nad Rýnem.

Na konstrukční vrstvy štukový strop, parketovou podlahu, panely a nástěnné potahy je nutno nahlížet jako na jednu jednotku, na jejíž rekonstrukci byla kladena tatáž přísná konzervační měřítko jako při restaurování textilií, to proto, aby prezentace čalouněných ploch odpovídala jejich vysoké hodnotě.

Během konzervačního restaurátorského zpracování konstrukčních vrstev prostoru záleželo především na

tom, aby byly velmi různě poškozené a dřívějšími renovačními zásahy opticky silně poškozené jednotlivé součásti místnosti jakožto uměleckého díla navraceny do stavu, který bude respektovat jistou dobovou patinu a zároveň nabídne esteticky vyvážený a původnímu výtvarnému záměru pokud možno co nejvíce se přibližující vzhled. Rekonstrukce vnitřních okenic přitom dovolila znovu získat nejen historický dojem z místnosti, ale pro hedvábní je coby clona chránící před světlem zároveň i pozitivním konzervačním aspektem, který slouží i stabilizaci klimatu v místnosti.

Nástěnné potahy byly restaurovány díky velkorysé podpoře Nadace východoněmecké spořitelny, konstrukční vrstvy prostoru pak díky dotacím ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni.

Část stěny se zápečím před restaurováním

Část stěny se zápecím po restaurování

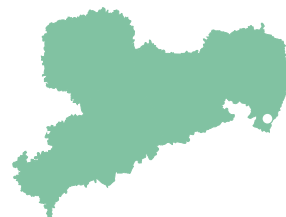
Část stěny s hedvábnými potahy

Detail hedvábného potahu po restaurování

Žitava/Zittau

Epitafy

V Zittau se dochovalo více než 80 epitafů slavných občanů z doby po reformaci až do 18. století. Toto množství je ve středním Německu ojedinělé a svědčí o zvláštní občanské kultuře prezentování se a kultuře uchování vzpomínek v Zittau. Vedle umělecké hodnoty jakožto obrazy a dřevořezby mají tyto epitafy v souvislosti s dosud dochovanými obytnými domy a působišti také mimořádný historický a kulturně historický význam.

Epitafy jsou zčásti ve vlastnictví Městského muzea, zčásti ve vlastnictví farní obce. Od 30. let 20. st. nebyly, až na výjimky, provedeny žádné konzervační restaurátorské práce. Mnohé kusy jsou rozpadlé a léta uloženy leckdy i za nepříznivých podmínek.

Vzhledem k tomu byly některé z nich ve velmi ohroženém stavu. V rámci tohoto projektu mohl být veškerý inventář protříděn a uspořádán.

Podmínkou použití poskytnutých finančních prostředků bylo udělat co nejvíc, nejdůležitější proto bylo z restaurátorské práce provést konzervaci. Jen samotným povrchovým vyčištěním se podařilo cca 50 epitafům navrátit mnohé z jejich bývalé krásy.

Z pohledu péče o památky je třeba uvítat zejména snahu konzervované epitafy neprezentovat poté výhradně jen v muzeu, ale dle možností je uvést zpět na jejich původní místa v kostelích.

Podporován byl tento projekt nejen z prostředků speciálního programu na spolkové a zemské úrovni, ale i Zemským úřadem pro muzejnictví, protože se u velké části epitafů jedná jak o předměty z vybavení kulturních památek, tak i o muzejní předměty. Dalšími donátory byla nadace Hermann Reemtsma Stiftung Hamburg, Kruh přátel kulturní nadace zemí a dvě svěřenské nadace Německé nadace pro ochranu památek. Zvlášť vyzdvihnout musíme také občanskou angažovanost soukromých sponzorů.

Restaurované epitafy, prozatím uložené na emporu kostela sv. Petra a Pavla

Evangelický kostel sv. Petra a Pavla, epitaf za Gottfrieda Benjamina Martiniho († 1733, vlevo) a Johannu Dorotheu Böttiger († 1758, vpravo)

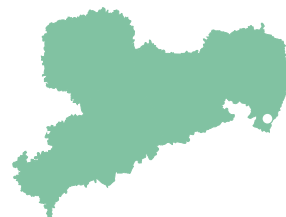
Epitafy v presbytáři ženského kostela, před přestavbou v roce 1897

Epitaf za M. Weise z roku 1615 v průběhu čištění

Žitava/Zittau

Noackův dům

Obytný dům Markt 4 v centru staré části města Zittau, sestávající ze čtyřpodlažního předního domu směrem k náměstí, dvou bočních křídel a jedné zadní budovy směrem k náměstí Johannisplatz, byl postaven do roku 1689 obchodníkem a výběřčím cla z Zittau Andreasem Noackem. Budova sloužící kdysi jako obytný dům a obchod patří se svými dvěma reprezentativními fasádami, kvalitními pracemi z pískovce a částečně dosud zachovaným barokním interiérem k nejcennějším a nejdůležitějším měšťanským domům raného baroka ve východním Sasku.

Práce realizované z čerpaných dotací zahrnovaly hlavně opravu obou výstavních stran a fasád malého vnitřního dvora. Vedle částečné obnovy omítky bylo stěžejním úkolem zachování a šetrná konzervace nádherných prvků z přírodního kamene a také řemeslné oplechování exponovaných stavebních částí. Předtím byly ještě provedeny důkladné restaurátorské sondy barevnosti.

Protože původní barokní barevnost především na straně náměstí již nebylo možné prokázat, bylo tady členění přírodního kamene co nejvíce materiálově ponecháno, jen povrch byl opticky zklidněn laserovými retušemi. Očištěná místa dostala jen lehce kontrastní světlý tón pískové barvy. Na straně náměstí Johannisplatz byly vyčištěné „kolosální útvary“, ale i soklové a okapové zóny zvýrazněny šedou barvou a pískovcová ostění ošetřena laserem v příslušné barvě. Obnovena byla také okna obou hlavních fasád, a to podle typu okna dosud dochovaného ve vnitřním dvoře a přinejmenším u fasády na straně náměstí osazena rovněž podle fotografií.

Celkem umožnila dotace ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni ukončení oprav na exteriérech již řadu let opuštěného, stavebně ohroženého domu. Tím byl zároveň učiněn i rozhodující předpoklad pro plánovanou rekonstrukci interiérů a budoucí využití domu.

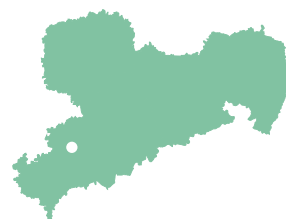
Předsálí v prvním podlaží předního domu, před restaurováním

Celkový pohled na fasádu na straně náměstí

Cvikov/Zwickau

Dolní obilnice

Dolní obilnice byla postavena v letech 1480/81 cvikovským občanem a starostou Martinem Römerem – blízkým důvěrníkem saských kurfiřtů a vévodů. Je dlouhá 64 m a široká 19 m, představuje tak největší středověkou obilnici v Sasku a patří k nejvýznamnějším sýpkám v Německu. Vzniká s novým rozvojem krušnohorských stříbrných dolů v pozdních létech 15. století, jak dosvědčuje enormní finanční síla měšťanů té doby a jejich schopnost vyplácet dávky v jednom z ekonomicky a kulturně vůdčích německých území.

Mimořádnou památkovou hodnotu má mohutný krov se svými kdysi šesti podlahami, jejichž ležící stolicová konstrukce patří k nejranějším konstrukcím toho druhu v Německu. Z hlediska opevňovacího tvořila Dolní obilnice spolu s obrannými prvky vysoce moderní na dobu svého vzniku nejmocnější stavbu opevnění z městského opevnění města Zwickau.

Po využívání jako obilní sýpka, zbrojnice, část věznice zámku Osterstein a nakonec pro výkon služby a správy zůstala tato stavebně zanedbávaná budova od svého prodeje v roce 1993 prázdná. Kvůli mezitím akutně hrozícímu riziku zřícení a podané žádosti vlastníka o demolici stavby hrozila v roce 2009 úplná ztráta střešního krovu. Na základě rozhodnutí města Zwickau usilovat o obilnici nepostradatelnou pro kulturní identitu města a ihned učinit nouzové zabezpečení, byl ještě v témže roce položen základ pro zachování této vynikající památky. Nouzové zabezpečení pomocí neobvyklé ocelové konstrukce z roku 2009 a zajištění stavby v letech 2010/2011 by nebylo možné jen se samotnými prostředky města a bez dotace ze speciálního programu na spolkové a zemské úrovni. Mezitím přestavěná na městskou knihovnu byla cvikovská obilnice dne 14. září 2014 jako jedna z nejmodernějších knihoven Saska předána veřejnosti.

Celkový pohled od jihozápadu

Střešní krov po vyztužení

Štít obilnice s novostavbou postavenou nad půdorysem někdejší soukenické bašty

Pohled na krov

Vydavatel:

Saský zemský úřad památkové péče
Landesamt für Denkmalpflege Sachsen
Schloßplatz 1, 01067 Dresden
Telefon: +49 351 48430-400
Telefax: +49 351 48430-499
E-mail: post@lfd.smi.sachsen.de
Internet: www.denkmalpflege.sachsen.de

Redakce:

Saský zemský úřad památkové péče
Landesamt für Denkmalpflege Sachsen

Text:

Autoři textů jsou uvedeni v obsahu.

Překlad:

in-translations GmbH

Fotografie:

Blaurock & Nuglisch Werbeagentur, David Nuglisch – všechny fotografie vyjma:
Max Messer (str. 1, 14–15, 18–19, 20–21, 30–31, 42–43, 58–59, 64–65, 67 nahore + vlevo dole, 72–73); SMI (str. 5); Zemský úřad památkové péče (str. 6–10, 22 vpravo, 34, 57, 66, 67 vpravo dole, 69 vlevo dole, 70); Matthias Helm (str. 26); UT Connewitz e. V. (str. 38); Dagmar Groß (str. 58); Gisela Hempel (str. 69 vpravo dole)

Úprava a sazba:

Blaurock & Nuglisch Werbeagentur, Dresden

Tisk:

Neue Druckhaus Dresden GmbH

Redakční uzávěrka:

Únor 2015

Náklad:

500 ks

Odběr:

Tuto tištěnou publikaci je možné dostat zdarma na adrese:
Zentraler Broschürenversand der Sächsischen Staatsregierung
Hammerweg 30, 01127 Dresden
Telefon: +49 351 2136-71 nebo +49 351 21036-72
Telefax: +49 351 21036-81
E-mail: publikationen@sachsen.de

Upozornění pro distributory

Tato informační brožura byla vydána saskou státní vládou v rámci její ústavní povinnosti poskytovat informace veřejnosti. Žádná politická strana ani žádný její kandidát či asistent nesmí použít tuto brožuru během šesti měsíců před volbami do volební reklamy. To platí pro všechny volby.

Za zneužití se považuje zejména rozdávání brožury na volebních mítincích, na informačních stáncích politických stran, ale i vkládání, dotisk nebo nalepování informací o politické straně nebo reklamy politické strany. Rovněž platí zákaz předávat brožuru třetím osobám za účelem jejího použití do volebních reklam. I bez ohledu na čas před blížícími se volbami nesmí být tato tištěná publikace použita tak, že by mohla být chápána jako preferování jednotlivých politických skupin vydavatelem.

Tato omezení platí pro jakýkoliv způsob distribuce, tedy nezávisle na tom, jakým způsobem a v jakém počtu se tato informační brožura dostala k příjemci. Politickým stranám je však dovoleno použít tuto brožuru za účelem informování svých členů.

Copyright

Tato publikace je chráněna autorským právem. Všechna práva, i právo na tisk výňatků a právo na fotomechanické reprodukce, jsou vyhrazena vydavateli.